

O'zbekiston ovozi

№ 16
2020-yil, 13-may
Chorshanba (32.610)

Ijtimoiy-siyosiy gazeta

1918-yil 21-iyundan chiqqa boshlagan

Улуғлардан улуғимсан, Ватаним!

Янги топилган маълумотларга кўра, Ўзбекистондан 1 миллион 951 мингга яқин киши урушга сафарбар этилгани аниқланди. Демак, ҳар уч нафар ўзбекистонликдан биттаси қўлига қурол олиб, фашизмга қарши жанг қилган.

Аёвсиз жангларда мардона қатнашган қарийб 451 минг нафар юртдошимизнинг номлари ва тақдири шунча йиллар мобайнида эътибордан четда қолиб келганини албатта адолатдан, деб бўлмайди.

ЭЪТИРОФ

Николай Моги́левец: Тошкент – қаҳрамон шаҳарлар қаторига қўшилишга лойиқ

Иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабанинг 75 йиллиги Ер юзидagi кўпжа мамлакатларда, жумладан, Беларусь Республикасида ҳам кенг нишонланди. Инсоният тарихидagi энг мудҳиш муҳораба бўлган бу уруш келтирган кулфатлар ҳали-ҳануз одамларнинг ёдидан кўтарилгани йўқ. Бу урушда миллионлаб инсонлар қурбон бўлди, унда қатнашган мамлакатлар беҳисоб вайонагарчилик ва қаҳатчиликка юз тутди. Шу боис Ғалабанинг 75 йиллиги халқларимизнинг уруш йилларида кўрсатган бемисл жасорати ва матонатига муносиб тарзда катта тантана қилинди.

Кеча янгиликлар канали орқали сўз қилган Ўзбекистон пойтахти Тошкентда ушбу шонли санага бағишлаб Ғалаба боғи меъморий мажмуаси ва "Шон-шараф" музейи очилганидан хабардор бўлдим. Биласизми, бу хушxabарни эшитиб, ўзбек халқининг фарзандлари уруш йилларида қандай улкан жасорат ва мардлик кўрсатган бўлса, Ғалабанинг 75 йиллиги ҳам Ўзбекистонда аждодларингизнинг қаҳрамонлиги ва фидойилигига муносиб тарзда тантана қилинганидан қувондим.

Ўзбекистон, ўзбек халқи нафақат Иккинчи жаҳон уруши фронтларида қаҳрамонлик билан жанг қилди, балки собиқ иттифоқ армиясини қурол-яроғ, ўқ-дори, кийим-кечак ва озиқ-овқатлар билан таъминлаб, Ғалабани яқинлаштиришга улкан ҳисса қўшди.

Ва булар ҳаммаси эмас. Ўзбек оилалари жангоҳлардан эвакуация қилинган кўпжа қариялар, аёллар ва болаларга бошлана берди, сўнгги бурда нонини ҳам улар билан бирга баҳам кўрди. Бунинг учун халқингизга чексиз ҳурмат ва таъзимдаман.

Эндиликда халқингизнинг уруш йилларидаги бу жасорати, фидойилиги ва матонати Ғалаба боғи мажмуаси ва у ердаги "Шон-шараф" музейида сақланади. Фурсатдан фойдаланиб, сўзим сўнггида ўзбек халқининг Иккинчи жаҳон урушидаги улкан қаҳрамонлиги ва жасоратини инobatта олиб, Тошкентни қаҳрамон шаҳарлар қаторига қўшилиши тақдир қиламан.

Николай МОГИЛЕВЕЦ,
истеъфодаги капитан.
Минск шаҳри.
ЎзА.

ҒАЛАБА БОҒИ – ҲАҚИҚАТ БОҒИ

Халқимизнинг Иккинчи жаҳон урушида кўрсатган жасорати, матонати ва қаҳрамонликлари ҳақида абадий ҳикоя қилувчи бебаҳо асар

1941 - 1945 йиллардаги уруш қатнашчилари ва ногиронларига берилган айрим ИМТИЁЗЛАР

- Мол-мулк ва ер солигидан (даромад солигидан қисман) **озод этилади**
- Мамлакатимизда ишлаб чиқарилган асосий турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари, гигиена товарлари, зарур кийим-кечак ва пойабзаллар билан **бепоул таъминланади**
- Автомобиль бенини сотиб олиш учун ойлик пул компенсация олиш ҳуқуқига эга
- Уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича **пенсияни ҳисоблаш базавий миқдорининг 50 фоизи** миқдорда ойлик компенсация пул тўланади
- Вақтинчалик меҳнатга лойиқсизлик** бўйича ойлик иш ҳақининг тўлиқ миқдорда нафақалар тўланади

- Йилга бир марта Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ҳамда давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари санаторийларида **ўн икки кунлик соғломлаштириш курсидан текин ўтиш ҳуқуқига эга**
- Ҳар йили санаторийларда соғломлаштириш курсини олиш ўрнига **йўлланманинг ўртача қийматига тенг миқдорда компенсация** олиши мумкин
- Барча республика ихтисослаштирилган илмий-амалий тиббиёт марказлари томонидан Давлат бюджети маблағлари ҳисобига **тиббий ёрдам кўрсатиладиган имтиёзли тоифадаги шахслар рўйхатига киритилган**
- Хусусий тиббиёт муассасалари** томонидан (стоматология ва косметология хизматларидан ташқари) бепоул тиббий хизмат кўрсатилади
- Амбулаторияда даволанишда **дори воситалари билан имтиёзли таъминланиш** ҳуқуқига эга
- Ўрмондан маданий-маърифий, тарбиявий, соғломлаштириш, рекреацион ва эстетик мақсадларда бепоул фойдаланади**

Шаҳар йўловчилар транспортидан (таксидан ташқари) бепоул фойдаланиш ҳуқуқига эга

Республиканинг санаторий-соғломлаштириш муассасаларига бориш ва келишда ҳар йили бир марта

темир йўл транспортда бепоул юриш **100%**

ҳаво транспортда юришда йўл ҳақи қийматининг **50 фоизи** миқдорда чегирини тартибдаги имтиёзларга эга **50%**

@huquqlaxborot

Чипта кассаларида навбатсиз чипта олиш ҳуқуқига эга

Шоҳиста ТУРҒУНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, ЎзАДП фракцияси аъзоси.

Давоми 4-бетда.

Таълим соҳасидаги ўзгариш ва ислохотларни инobatта олган ҳолда, қонунларни такомиллаштириш зарурати юзага келган.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида янги таҳрирдаги "Таълим тўғрисида"ги Қонун лойиҳаси қўмита ва фракцияларда ўрганиб, тақлифлар билан бойитиб борилмоқда.

Ҳамма вазифани ўқитувчига юклаб қўйиш нотўғри

Қонун лойиҳасида педагог ходимларни уларнинг лавозим вазифаларига боғлиқ бўлмаган ҳар қандай бошқа ишга жалб қилиш тақиқланиши киритилган бўлса, фракция томонидан эса ушбу моддага педагог ходимларни уларнинг лавозим вазифаларига боғлиқ бўлмаган ҳар қандай бошқа ишга жалб қилиш ва таълим жараёнига боғлиқ бўлмаган вазиятларда ўқувчининг хатти-ҳаракатлари учун жавобгарликка тортиш ёки интизомий чоралар кўриш тақиқланади, деган нормалар билан тўлдириш тақдир этилди.

Ушбу норманинг киритилиши ўқитувчиларнинг шаъни ва обрўсини оширишга ва меҳнат ҳуқуқларини таъминлашга жуда катта ҳисса қўшади. Таълим ва тарбияни бир-бирдан ажратиб бўлмайди, ўқувчига тарбия бериш, ёш авлодни маънавий чоралар кўриш тақиқланади, деган нормалар ҳар дом ҳам актуал бўлиб қолаверди.

Бироқ жамиятда шундай иллатлар ҳам борки, таълим жараёнидан ажралган вақтда ҳаттоки ёзи таътил вақтида ҳам ўқувчи томонидан содир этилган хатти-ҳаракатлар учун синф раҳбари, маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосари, директордан тортиб туман раҳбарларигача интизомий чораларга тортилиши ҳам учраб турибди.

ЎЗБЕКНИНГ АФСОНАВИЙ ҚАҲРАМОНИ

1965 йил ҳарбий хизматда бўлган пайтимида Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабанинг 20 йиллиги арафасида бир қатор ҳарбий журналистлар билан махсус сафарда бўлганмиз. Ушанда урушда бедарак кетган отамнинг акаси Миртолип Мирсолиев қабрини изладим, лекин топа олмадим. Номаълум жангчилар хотирасига ўрнатилган ёдгорликларга, машъум жанглари бошидан кечирган шаҳар, хутор ва қишлоқлардаги "Қардошлар қабристонлари"га, бугун музейга айланган қабристонларга гуллар қўйдим.

Уш тарихий сафарда Киевдаги "Ватан уруши музейи"га борганимда фронт, партизан газеталарини, хусусан, майор Рустам Абдурахмонов масъул муҳаррир бўлган ўзбек тилидаги "Ватан шарафи учун" фронт газетасини варақлаб, "Зиёмат Хусанов барҳаёт" мақоласига дуч келдим.

Унда 228-гвардиячи ўқчи полки сержанти Зиёмат Хусанов ҳақида ҳикоя қилинади. У 1942 йилда Москва остонасидаги жангларда мардлик кўрсатган. Оғир ярдор бўлиб, ҳарбий госпиталда даволанган. Яна жангоҳга қайтган. Узининг пулемёт қисмига етолмасдан, бошқа ҳарбий қисм таркибида "Курск халқаси" жангларида иштирок этиб, мардлик намуналарини кўрсатган. Мақолада 1943 йилнинг августда бўлиб ўтган жангларда унинг 45 марта душман пиедасы ҳужумларини даф қилгани, кўпжа фашистларни қириб ташлагани ҳақида батафсил маълумот берилди. Жанг тафсилоти ниҳоясида Зиёмат Хусанов ярдорлиги сабабли охири гранатани узоққа отолмай, ўзи ҳам портлаб кетгани ҳикоя қилинади. Жангда кўрсатган қаҳрамонлиги учун Зиёмат Хусановга ўлимидан сўнг "Қаҳрамон" унвони берилгани маълум қилинади ва мақола жангчиларни ўзбек халқининг ботири, алломишидан ўрناق олиб, фашистларни тезроқ Ватан туپроғидан қувиб чиқаришга даъват қилади.

Мен мактабда ўқиб юрган пайтларимда Зиёмат Хусанов деган математика ўқитувчисидан сабоқ олганман. "Исм-фамилиясининг ўхшашлигини қаранг", деб ўшанда ҳайрон бўлганман. Энг қизиқи, бу муаллим ҳам урушда қатнашганини, лекин ўзини доим четга тортиб юрганини эшитганман...

Галаба боғи – қахрамон ота-боболаримиз, она-момоларимиз хотирасига бағишланган буюк ёдгорлик.

2020 йил 9 май – Хотира ва қадрлаш кунда, Галаба кунда пойтахтимиз Тошкентнинг Олмазор туманида мамлакатимиз тарихи, тақдири ва ҳаётига дахлдор тарихий воқеа содир бўлди. Қисқа бир йил орасида барпо этилган Галаба боғи биринчи зиёратчиларни қабул қилди. Худди шу ерда Иккинчи жаҳон урушида қозонилган буюк галабанинг 75 йиллиги ҳамда Хотира ва қадрлаш кунига бағишланган маросим бўлиб ўтди.

ГАЛАБА БОҒИ – ҲАҚИҚАТ БОҒИ

Халқимизнинг Иккинчи жаҳон урушида кўрсатган жасорати, матонати ва қахрамонликлари ҳақида абадий ҳикоя қилувчи бебаҳо асар

Галаба боғини томоша қила туриб, олган таассуротларимиз, Президентимизнинг тантанали маросимдаги нутқида билдирилган фикрлар ҳаяжонимизни ошириб-тоширди, кўнгилимизни фахр-ифтихорга тўлдирди. Уруш ҳақида, Ватанга садоқат, матонат ҳақида, халқимизнинг мустақам иродаси, кўрсатган жасорати ва қахрамонликлари ҳақида янада чуқурроқ ўйлаб кўришга даъват этди. Бу тарихий нутқдаги ҳар бир гап замирида қандай маъно-мазмун мужассамлигини, айниқса, ёшларга мисоллар асосида тушунириб бормоқ зарурлигини аниқлади.

Авалло, Галаба боғи нима мақсадда барпо этилган, бу борда Президентимиз билдирган фикрлар мағзини қақиб, ҳулосалар чиқариб олишимиз керак, деб ўйлайман.

Қаранг, Иккинчи жаҳон урушида қозонилган буюк галабадан сўнг орадан 75 йил ўтиб, халқимизга катта қувонч, фахр-ифтихор бағишлаган, кўнгилимизни осмон қадар кўтарган Галаба боғи барпо этилди. Бу боғ кимнинг ташаббуси билан, қанча муддатда, қандай ташкил этилганига ҳам эътибор қаратиш керак бўлади. Юртбошимиз айтганидек, қисқа вақтда, айниқса, карантин шароитида Галаба боғи деб ном олган бу улкан мажмуани барпо этиш осон бўлгани йўқ. Жойни билиб танлаш, мутахассисларни жалб этиш, дунёдаги энг яхши тажрибаларни ўрганиш, уруш манзараларини яратиш, ҳарбий техникаларини олиб келиш, энг муҳими, тарихий фотосуратлар, ҳужжатлар, урушда қахрамонлик намуналарини кўрсатган жангчилар ҳаёти, оиласига дахлдор манбаларни излаш, топиш, олиб келиш учун кимлардир фидойи бўлиб хизмат қилди.

Бу вазифаларни бажарётган барча ҳаюратларимиз муқаддас, савобли бир ишга ҳисса қўшаётганларини ўйлаб, фахр-ифтихор туйғулларини ҳис этиб туришди. Улар катта гайрат, улғур бир истак билан меҳнат қилганликлари туйғулари қисқа вақтда Галаба боғи, дея аталган 12 гектар майдонни эгаллаган осмон остидаги очик музей барпо этилди. Галаба боғининг ўртасида, ўнг томонда қад ростлаган "Матонат мадҳияси" монументи ёнига келган ҳар қандай

киши ҳаяжонга тушади, оғир ўйга ботади, юрагида оғирни изтиробни ҳис этади. Бунинг сабаби нимада? Президентимиз нутқида бунга алоҳида изоҳ берилди: "Шуни айтиш керакки, ушбу ёдгорлик мажмуасига қандайдир бадиий образ эмас, балки ҳаётимизда чиндан ҳам бўлган воқеа – мўътабар бир инсон ва унинг оиласи тўғрисидаги ҳақиқат асос қилиб олинган.

Мен ўтган йили 9 май байрамида Тошкент вилояти, Зангиота туманидаги Хонобод қишлоғида яшаб ўтган Зулфия Зокировнанинг ҳар қандай одамни "ҳам ҳайратга соладиган инсоний жасорати ҳақида сўз юритган эдим.

Турмуш ўртоғи Холмат ака вафот этган, Зулфия ая ёлғиз ўзи беш ўғил, бир қизни тарбиялаб вояга етказган. Иккинчи жаҳон урушида Исоқжон, Аҳмаджон, Махаммаджон, Ваҳобжон, Юсуфжон – жами беш нафар азамат ўғлидан жудо бўлган.

Ўзингиз ўйланг, азиз дўстлар, ҳар қандай инсонни ҳам яқсон қилиб ташлайдиган бундай оғир зарбага чидаш мумкинми? Лекин матонатли, метин иродали ўзбек онаси бу чексиз қулфатга бардош бера олди..."

Ўйлайлик, фикрлайлик, Зулфия аяннинг дардини, изтиробларини тасаввур этишга ҳаракат қилайлик, юрагимиздан ўтказайлик... Матонатнинг намунаси бу, матонатнинг абадий қўшиги бу, матонатнинг мадҳияси бу. Қанча-қанча асарларга мавзу бу, қанча-қанча авлодларга садоқатдан, оила муқаддаслигидан, ўзбек онасининг метин иродасидан, қалби қувшдек порлаб туришидан, меҳрга лиммо-лиммигидан сабоқ беради.

Эътибор беринг, Зулфия аяннинг беш фарзанди исмида "жон" сўзи бор. Улар онанинг бешта жони эди. Онанинг беш жонига бешта ўқ қадалди... Оназорнинг беш жони узилди... Беш жондан ажралган она қандай тирик қолди, қандай яшади?

Англашимизча, унга ўғилларидан қолган тўрт неварра – тўрт ёдгорлик ва садоқатли, ибодли, ҳаёли келинлари қувват бўлди, жонлар ўрнига жон бўлишди. Оназор ҳам

уларни ўйлаб яшайди... Қани энди, мактаб ўқувчилари, талабалар, Темирбеклар мактаби, ҳарбий олий ўқув юртли курсантлари учун тарих, ватанга садоқат, мардлик, инсонпарварлик, Галаба, Хотира, Қадр-қиммат ҳақидаги дарслар шу ерда ўтказилса. Тарихчи олимлар, депутатлар, сенаторлар, истеъфодаги генераллар, Зулфия Зокированынг оила аъзолари дарс ўтишса, хотираларини гапириб беришса.

Галаба боғининг тўрида ўзига хос лойиҳада "Шон-шараф" музейи барпо этилган. Бу музей бошқа мунозимлардан тамоман фарқ қилади. Бу музей халқимизнинг жасорати, матонати, қахрамонликларига бағишланган музей, буюк халқимизнинг Иккинчи жаҳон урушида қозонилган буюк галабага қўшган буюк ҳиссаси шарафига бағишланган музей.

Давлатимиз раҳбари нутқида айтилганидек, бу музей, ва монументлар, халқимизнинг қонли жанглардаги мардлиги, фронт ортидаги машаққатли меҳнати ва фидойилигини акс эттиришга бағишланган кенг қўламли тарихий-бадиий экспонатларнинг ҳар бири ҳақида соатлаб гапириши мумкин.

Ҳа, шундай, булар ҳақида ҳар кун, ҳар доим гапириш мумкин, гапириш зарур.

Президентимиз Галаба боғидаги яна бир монумент ҳақида шундай деди: "Уруш давридаги жангларни эслатадиган банд матонатли устада афсонавий генерал Собир Раҳимов каби ҳарбий қўмондонларимиз, ўзбекистонлик барча ботир жангчиларнинг сўнмас хотирасига атаб "Мангу жасорат" деб номланган улғур монумент барпо этилди".

Бу сўзлар фахр-ифтихор билан айтилди. Бу сўзлар Собир Раҳимов ҳақидаги адолатли сўзлар бўлди, адолатли қарор бўлди... Халқимиз кўнглидаги иш бўлди.

9 май кун тантанали маросим бошланишидан олдин Галаба боғида биринчилардан бўлиб Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари бўлган бир гуруҳ отахонлар, онахонлар кириб келишди. Улар 1945 йилда 20-22 ёшда бўлишган, ҳозир 90 ёшдан ошишган. Уруш қахрамонлари боғни айланишда толиқиб

қолмасликлари учун ёш ҳарбий йигит-қизларимиз уларни махсус аравачаларда олиб юришди... Уларни байрам билан табриклаймиз, ҳурмат билан юз-қўларига қараймиз.

Уруш манзараларини кўраётиб, уларнинг ҳаёлига нималар келаётганини тасаввур қилгимиз келади. Улар ҳеч қачон одамга қараб ўқ узаман, деб ўйлашмаган, дахшатли ўлимларни кўриш ҳаёлига ҳам келмаган. Юзлаб километр йўллари оч-наҳор яёв босиб ўтишни тушларида ҳам кўришмаган. Қишнинг аёзли кунларида: заҳ, совуқ оқолларда кунлаб қолиб кетишни, ҳозиргина "Худо хоҳласа, урушдан қайтсам..." деб орзуларини айтиб турган қуролдош дўсти келиб тушган снаряддан тилка-пора бўлиб кетишини кўришга уруш уларни мақдур қилишини билишмаган...

Эҳтимол, улардан қай бири оғир ярадор бўлиб, жон бераётган ҳаюрти "Тирик қайтсанг, онамга айт, қўқмади, мардларча жанг қилиб, ҳалок бўлди, деб айт" деган сўнги васиятини юракда оғир тошдай, зил-замбил қарздай олиб юрган, галабадан сўнг юртига қайтган, дўстининг онасига бу гапни айтмай азобланиб юрган кўнларини эслаётгандир...

Тантанали маросим охирида Президентимиз Шавкат Мирзиёев ҳар бир уруш қатнашчисини, Зулфия ая Зокированынг оиласи аъзоларини байрам билан бирма-бир табриклади, хол-аҳвол сўради, уларга эзгу тилақлар билдирди. Байрам шарафига уюштирилган дастурхонга тадбирнинг барча иштирокчилари таклиф этилди. Уруш йилларидаги куй-қўшиқлар отахон ва онахонларимизни тўқинлантириб юборди. Улардан айримлари ҳатто рақса ҳам тушиб кетишди... Байрам байрамдек бўлди.

Бироқ кўнглини бир савол бозовта қилади, қийнайди. Ҳаёт гилдираги тўхтамайди, айланаверади, авлодлар алмашаверади. Иккинчи жаҳон уруши инсоният бошига қандай қулфат солгани, дунё тарихида энг машғум, дахшатли бу урушда қозонилган буюк галабага буюк ўзбек халқи буюк ҳисса қўшганини кейинги авлод ҳам, ундан кейинги авлод ҳам билиши шарт. Биз бугун 50-60 ёшлилар уруш қўнларини

кўрган авлодмиз, уруш қатнашчиларининг фарзандларимиз. Уруш нималиги, қиргин нималиги, очлик нималигини, тинчлик бебаҳо незматлигини ота-боболаримиз, момоларимиздан ўз қулқларимиз билан эшитганимиз.

Умрлари узок бўлсин, илоҳим, лекин эрта бир кун улар орамизда бўлмайди. Биз уруш қўнлардан бир бўгин беримиз, фарзандларимиз икки бўгин узоклашди, набираларимиз янада узоклашди. Улар ҳеч қачон урушни кўришмасин, очарчилик, қаҳатчилик бошларига тушмасин. Лекин авлодларимиз қалбда урушга нафрат, ота-боболар жасорати, хотираси олдида қарздорлик туйғуси яшаши керак. Шу ҳақда ўйлаганда Галаба боғининг қадри, аҳамияти янада ошади. Бу муқаддас маскан кейинги авлодларга уруш ҳақиқатлари ҳақида ҳикоя қилади, уруш инсоният бошига беҳисоб қулфатлар солганини эслатиб, тинчликнинг асрашга, қадрлашга даъват этиб туради. Ёшларимизга Ватанга муҳаббатдан, садоқатдан, оила муқаддаслигидан, вафодан, матонатдан сабоқ бериб туради.

Галаба боғига бир кунда қанча одам келишини эътиборга олиб фикрласак, унинг имкониятлари кенглигини, ундан самарали фойдаланиш кераклигини англаймиз. Бу боғ янги гоялар, экспонатлар, тарихий ҳужжатлар билан бойитилиб борилади, албатта.

"Галаба" сўзи замирида беаёв жанг жадалларидаги миллионлаб қўрбонлар, жасорат, матонат, қахрамонликлар мужассам. Галаба боғи – қахрамон ота-боболаримиз, она-момоларимиз хотирасига бағишланган ёдгорлик. Ўз аждодларидан мағрур, миннатдор фарзандлар эҳтиромимиз, «Сизларнинг қахрамонликларингиз ҳеч қачон унутилмайди, ҳар биримиз қалбимизда, халқимиз хотирасида абадий яшайди», деган иқриоридир, келтирган иймонидир, қасамдидир!

Сафар ОСТОНОВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист.

Ҳар бир иш ўрни катта ижтимоий аҳамиятга эга

Улуғбек ИНОЯТОВ,
ЎзХДП Марказий Кенгаши раиси,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги
фракцияси раҳбари

Пандемия оқибатида бутун дунёда ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳаларини тиклаш, иш жойларини сақлаш, янги иш ўринлари очиб масалаларни нихоятда долзарблаштиди. Масалан, АҚШда карантин чоралари туйғулари юзага келаятган ишсизлик даражаси бу давлат учун мисли кўрилмаган кўрсаткич – 15 фоизга яқинлашмоқда. Дунёнинг биринчи рақамли иқтисодийотиға эга давлатда пандемия бошланишидан аввал ишсизлик даражаси 3,5 фоиз эди. Мана шу икки рақамнинг ўзи ҳам ҳозир дунёдаги мурракаб вазиятни чуқурроқ тушунишга ёрдам беради.

Шунинг учун Президентимиз пандемиянинг халқимиз турмуши, иқтисодийотиғига таъсирини юмшатиш, бизнесни химоялаш, иш ўринларини асраб қолиш, ижтимоий муҳофазани кучайтириш масалалари юзасидан муҳим қарорлар қабул қилиб, аниқ вазифалар белгилаб бермоқда.

Юртимизнинг айрим ҳудудларида ҳаёт аста-секин ўз маромига қайта бошлади. Умид қиламизки, яқин вақт ичида барча ҳудудларимизда эпидемиологик вазият яхшиланади.

Турли соҳа мутахассислари коронавирус пандемиясидан кейин дунё ўзгариши, давлатлар ва жамиятлар мурракаб вазиятдан тезроқ чиқиш бўйича янги вазифалар пайдо бўлиши ҳақида фикр ҳамда ҳулосалар билдиришмоқда. Иқтисодийотиғи изга солиш, аҳоли бандлиги, янги иш ўринлари яратиш биринчи галдаги вазифалар қаторида туриши таъкидланмоқда. Мамлакатимизда кейинги йилларда ушбу йўналишларда ижобий натижалар бўлаётганини ҳисобга олиб, Президентимиз кўрсатмаси билан бошланган ишларни давлатнинг барча даражадаги идоралари ҳаммуҳимлик ва катта ушқоқлик асосида изчил давом эттириши зарур бўлмоқда.

Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги илмий маркази ўтказган тадқиқот натижаларига кўра, Ўзбекистонда 2019 йилда ишсизлик даражаси иқтисодий фаол аҳолига нисбатан 9 фоизни ташкил этган ва 2018 йилга нисбатан камайиш кузатишган.

Эътиборли жиҳати, 2019 йилда илк бор расмий секторда банд аҳоли сони 3,7 фоизга кўпайган. Жаҳон банкнинг ҳисоботида ҳам бу муҳим ижобий ўзгаришга алоҳида эътибор қаратилган.

Мамлакатимизда бизнес ва бандликка алоқадор долзарб масалалардан бири норасмий секторда банд бўлган фуқароларнинг салмоқи дунёдаги ўртача даражадан баланглигича қолётганидадир, улар меҳнат мигрантларини ҳисобга олганда, 5,5 миллион нафарни ташкил этипти. Карантин даврида айнан шу қатлам қийинчиликларни кўпроқ сезапти. Чунки уларнинг меҳнат ва ижтимоий ҳимоя ҳуқуқлари таъминлишини қийинчиликлар туғдиради. Бу ўринда кўп масала қонун-қоидага эмас, иш бериувчининг инсофига боғлиқ бўлиб қолади. Шу боисдан ҳам расмий секторда ишлайдиган аҳоли салмоқини ошириш бўйича таъсирчан, рағбатлантирувчи чоралар қўлланилиши катта аҳамиятга эга. Мазкур йўналишда қўлайликларни кенгайтириш, муносабатларни имкон қадар янада соддалаштириш бўйича таҳлилларни давом эттириш талаб этилади.

Президентимиз масалани аниқ-равшан баён этган эди: "Ислохотларимизга жиддий тўсиқлик қилаётган "яширин иқтисодийот"га барҳам берилмас экан, соғлом рақобат ҳам, қўлай инвестиция муҳити ҳам шаклланмайди". Яширин иқтисодийотиғи бартафар этишда ҳудудлардаги бошқарув самарадорлигини ошириш, очиклик ва шаффофлик масъулиятини кучайтириш долзарб аҳамиятга эга.

Бандликни таъминлашда аҳолининг ўзини ўзи ишли қилиш имкониятларига йўл очилиши изчил давом эттириш ҳозирги шароитда яна бир муҳим вазифа ҳисобланади. Ушбу йўналишда томорқадан унумли фойдаланиш, уста-ҳунармандларни қўллаб-қувватлаш жараёнлари изчил тус олди. Мисол учун, ишсиз фуқароларга ўз томорқасида энгил конструкцияли иссиқхоналар ўрнатиш, уруғлик ва кўчатлар харид қилиш учун бандликка қўмқалашиш марказлари орқали базавий ҳисоблаш миқдорининг 10 бараваригача субсидиялар бериляпти. Апрель ойининг ўзида 20 миң шахсий томорқа учун 35,4 миллиард сўм ажратилган. Инқироздан кейинги манзилли чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқишда томорқа ва иссиқхоналар учун давлат субсидиялари миқдорини оширишга алоҳида эътибор қаратиляпти.

Ҳозирги кунларда парламент қўйи палатаси депутатлари маҳаллий Кенгашлар депутатлари билан бирга жойларда томорқадан қай даражада фойдаланилаётганини ҳақида реал ҳолатни ўрганипти. Бу йўналишдаги ишларимизни изчил кучайтириб бориш субсидияларнинг мақсадли ажратилиши, келгусида амалий натижа беришига хизмат қилиши керак.

Маълумки, Президентимизнинг тегишли қарори билан 2020 йилда янги иш ўринлари яратиш ва аҳоли бандлигини таъминлаш параметрлари тасдиқланган. Пандемия билан боғлиқ вазиятни ҳисобга олиб, режалаштирилган натижаларга имкон қадар эришилиши учун барча имкониятларни сафарбар этишимиз зарур бўлади. Хусусан, норасмий фаолият кўрсатаётган 500 миңга яқин яширин иш ўринлари расмийлаштирилишига эришилса, бу жуда катта ютуқ бўларди. Албатта, мазкур жараёнда парламентнинг зиммасида ҳам катта масъулият турибди.

Бутун дунёда миллионлаб одамлар иш жойлари, даромад манбаларини йўқотиб, умидсизликка тушаётган бир пайтда ҳар бир барқарор иш ўрни катта ижтимоий аҳамиятга эга бўлиб турибди.

Савжар ШОТЛУПАНОВ оғанин оғурали.

Хаёф-хатар олдида халқнинг бирлашиши ва ўз иродасини намоён қилиши жамиятнинг етуклигини кўрсатади.

Дунёда меҳри дарё аёллар кўп. Аммо инсон боласи учун Она битта бўлади. Дунёда гўзал юртлар ҳам кўп. Аммо инсон боласи учун Ватан битта бўлади! Сиз билан биз она юртимизни қанча эъозласак, шу кунларга етказгани учун Яратанга қанча шукрона қилсак, истикломимизни қанча авайласак, ҳозирги таҳлилкани замонда юртимиздаги тинчлик-тоғувеликни асрасак, ёш аёлдо ҳам ўрнат олади.

(Ўткир Ҳошимов)

Бу кун оддий байрам эмас

Инсон — ҳаёт гултожи. Унинг қадри, ҳурмати ҳар доим эъозга лойиқ. Халқимизга хос хислатлар ҳақида айтадиган бўлсак, албатта, кадр-қиммат, меҳр-оқибат каби фазилатлар тилга олинади. Ҳаётимизда шундай кунлар борки, бугунги тинч ҳаётимиз, оразу-мақсад қилиш учун берилган имониёт.

Кундалик ҳаёт қувончлари ва ташвишлари га тўла турмушимиз учун фидо бўлган инсонларнинг пок руҳларини ёдлаш ҳар биримизнинг фарзандлик бурчимизга айланган. Башариёт фашизм устидан ғалаба қозонганига 75 йил тўлди. Ёшлигимизда бу кунни байрам, қувонч, тантана сифатида нишонлар эдик. Йиллар ўтиб, бу ғалаба қанчалар қийинчилик, халқнинг фидойилigi, минглаб қурбонлар эвазига келганини англаш, бу кун оддий байрам эмас, балки кўзда ёш билан нишонланадиган муқаддас сана эканлигини англаб етдик.

Мақсуда ВОРИСОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, ЎзХДП фракцияси аъзоси

Хотиржам замони асраб-авайлаш, кадрига етиш учун ҳам урушни, унинг қаҳрамонларини, ғалабага муносиб ҳисса қўшган ҳеч бир кишини хотирасидан фориқ қилмайди.

Хотира — одамларнинг вафотидан кейин ҳам бу дунёда яшаш учун имкон берадиган бирдан-бир макон. Орта қолганлар хотирасида яшашга интилиш илинжи кишини тарбиялайди. Уни эзгуликларга, кишиларнинг бирор-бир қорига яраш, инсонларга манфаат етказиш, умрни зов кетказмасликка ундайди. Кечаги кун сабоқларини, халқимиз келажаги йўлида жон фидо қилган инсонларни хотирлаш бугунги кунимизни кадрлашга ўргатади. Хотира бу — тарих. У кечаги ўтмишни, аждодлар ўғитини, миллий меросимизни аниқлаб туради, муқаддас китоб зарарларидек ҳаётимизни ёритиб туради. Шу боис, инсон ўз хотира бойликларини қадрлайди.

Ўзбек халқи ўзининг шонли тарихи билан ҳар қанча гурунланса ҳақли, чунки ўзбек фарзандлари жангу-жадал майдонларида ҳам, фронтга озик-овкат, кийим-кечак, қурол-ярар етказиб бериш учун меҳнат фронтларида ҳам ҳақиқий қаҳрамонлик кўрсатиб, фидойи бўлдилар.

Уруш кечаётган ҳудудлардан кўчирилган инсонларни ўз бағирларига олиб, бир бурда нондирани бўлишиб едилар. Айниқса, 250 мингдан ортиқ эвакуация қилинган болаларнинг бирортаси болалар уйларига топширилмай, ўзбек оилалари қарамоғига олингани ҳақидаги ҳақиқат бугун барча халқларни лол қолдирмоқда.

Барчамизга бу қутлуг байрам муборак бўлсин. Уруш балоси ҳеч қанон қайтарилмас. Уруш қурбонларининг пок руҳлари олдида доим таъзимдаим.

Синовлардан мардонавор ўтаётган халқимиз

етук жамият қуришга қодир

Тарих ҳақиқатларидан маълумки, ҳар қандай халқнинг кимлиги бошига кўпроқ синов тушганда билинади. Жорий йилнинг ўтган ойлари давомида бунга ўзимиз ҳам гувоҳ бўлдик. Халқимизнинг бирлиги, бағрикенглигини кўрдик.

Иккинчи масала шундаки, мамлакат бошига оғир кунлар тушганда, халқ ҳар қачонгидан ҳам муштаҳкам бирлашиб, ҳар қачонгидан кўпроқ гайрат билан меҳнат қилган, қурашган. Натижада мамлакатда муаммолар бартараф этилган, тараққиёт тезлашган. Бугун биздан ҳам ҳар фанонгидан фидойи бўлиш талаб қилинган.

Улугбек ВАФОВЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, ЎзХДП фракцияси аъзоси

Этироф этиш кераки, мураккаб вазиятда мамлакатимизда рўй берган офатлар оқибатларини бартараф этиш бўйича тезкор ва тўғри қарорлар қабул қилиниши, кенг қамровли ишлар катта уюшқулик билан ташкил этилиши Давлатимиз раҳбари бошчилигида самарали бошқарув тизими шаклланаётганини кўрсатмоқда.

Мамлакатимиз соғлиқни сақлаш тизими, ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилувчи идоралар фаолиятини ислоҳ этишга эътибор қаратилгани синови кунларда жуда катта талафотларнинг олдини олишда маънавий ҳаётимизга эга бўлди, деб ўйлайман. Коронавирус пандемияси билан қурашишда, карантин чораларига риоя этилишига эришишда асосий оғирлик ушбу соҳалар зиммасига тушди. Айтиш кераки, бу икки тизим оғир ва масъулиятни вазифани шараф билан ўдаламоқда.

Шунингдек, «Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили» Давлат дастурида давлат органлари, идоралар, барча корхона ва ташкилотларга «рақамли иқтисодиёт», замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларини жорий қилиш ва ривожлантириш бўйича аниқ вазибалар белгилаб берилди. Бугунги кунда карантин шароитида барча соҳаларда масофадан ишлаш талаб этилаётган вақтда бу вазифаларнинг долзарблигини ҳаётнинг ўзи тасдиқламоқда.

Шунингдек, «Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили» Давлат дастурида давлат органлари, идоралар, барча корхона ва ташкилотларга «рақамли иқтисодиёт», замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларини жорий қилиш ва ривожлантириш бўйича аниқ вазибалар белгилаб берилди. Бугунги кунда карантин шароитида барча соҳаларда масофадан ишлаш талаб этилаётган вақтда бу вазифаларнинг долзарблигини ҳаётнинг ўзи тасдиқламоқда.

Узбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 20 сентябрдаги қарорига асосан қуриlish тизимини «коррупциясиз соҳа» лойиҳасини амалга ошириш ва шаффофлиқни таъминлашга қаратилган қатор вазифалар белгилаб берилди. Шу орқали маблағларни самарали ишлатиш, қурилишда паст сифатли материаллардан фойдаланмаслик, қурилиш ишларига соҳанинг

мутахассиси бўлмаган ходимларни жалб қилиш амалиётига чек қўйиш бўйича чора-тадбирлар белгиланди. Давлатимиз раҳбарининг жорий йил парламентга Мурожаатномасида ҳам қўрилиш соҳасидаги коррупцияни бартараф этиш шарҳли таъкидланди.

Бу йил йўқотишлар бўлди. Аммо корона-вирус пандемияси жамиятимизни саросимага, тушкунликка солиб қўйгани йўқ. Аксинча, кетма-кет рўй берган фожиялар вақтида халқимиз сабр-тоқат, меҳр-шафқат ва юксак матонатни намоён этди.

Ахли вакиллари, тадбиркорлар, турли корхона ва ташкилотлар ҳамда фуқаролик жамиятининг барча институтлари мамлакатимиз бўйлаб кенг қўллами хайрия акциялари уюштиришда, муҳтожларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатилди, уларнинг дардига шерик бўлинди.

Хавф-хатар олдида халқнинг бирлашиши ва ўз иродасини намоён қилиши жамиятнинг етуклигини кўрсатади. Бу, авваламбор, халқимизнинг бой маънавий қадриятлари, етакчи афрофида жишланишида яқол кўринди.

Ахли вакиллари, тадбиркорлар, турли корхона ва ташкилотлар ҳамда фуқаролик жамиятининг барча институтлари мамлакатимиз бўйлаб кенг қўллами хайрия акциялари уюштиришда, муҳтожларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатилди, уларнинг дардига шерик бўлинди.

Хавф-хатар олдида халқнинг бирлашиши ва ўз иродасини намоён қилиши жамиятнинг етуклигини кўрсатади. Бу, авваламбор, халқимизнинг бой маънавий қадриятлари, етакчи афрофида жишланишида яқол кўринди.

Синови кунлардан сабоқ чиқариб, ишонч билан таъкидлаш кераки, биз оёққа туриб олган халқимиз. Давлатимиз куч-қудрати халқимизни ҳимоя этишга бемалол етди. Давлатимиз қатъий ва самарали бошқарув тизимига эга эканини ҳаёт кўрсатди.

222-МУКОФОТЛАШ ВАРАҚАСИ

бўйича каттақўрғонлик жангчи Эсон Жобўриев қаҳрамонлик унвонига тавсия қилинган эди

Иккинчи жаҳон уруши даврида фронтга сафарбар қилинган ўзбекистонлик жангчилардан 301 нафарига қаҳрамонлик унвони берилган. Уларнинг 200 мингдан зиёди жанг майдонларида қаҳрамонлик намуналарини кўрсатгани учун орден-медаллар билан тақдирланган.

Бироқ жанг майдонларида жасорат кўрсатган аскарларга берилган унвон ёки орден-медаллар турли қутилмаган воқеалар сабабли эгаларига топширилмай қолган ҳол кўп бўлган.

Тахририятимизга Каттақўрғон туман, Ёдгорўжа номли маҳалла фуқаролар йигини, Қўшработ қишлоғида яшаган Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Эсон Жобўриевнинг фарзандлари ҳамда қишлоқнинг бир гуруҳ оқсоқоллари томонидан ёзилган ариза келди. Унда Иккинчи жаҳон урушида қатнашган Эсон Жобўриев 1944 йил 21 июлда жангда кўрсатган жасоратлари учун 233-Черномор полки раҳбарияти томонидан қаҳрамонлик унвонига тавсия қилингани, лекин номалум сабабларга кўра, бу мукофот «Қизил байроқ» орденига алмаштирилгани ҳақида айтилган.

Эсон Жобўриевнинг фарзандлари Қаҳрамон, Баҳоидир ва Баҳром ана шу ҳолатга ойдинлик киритиш учун бу ҳақда Москвадаги марказий архивга хат ёзишган. Архив ходимлари томонидан берилган маълумотга кўра, ҳақиқатан ҳам 233-Черномор полкида хизмат қилган гвардиячи сержант Эсон Жобўриев 1944 йил 21 июнда жанг майдонида кўрсатган жасорати учун раҳбарият томонидан 222-мукофотлаш варақаси бўйича қаҳрамонлик унвонига тавсия қилинган.

Эсон Жобўриев 1939 йилда Каттақўрғон туманидаги Қўшработ қишлоғидан ҳарбий хизматга қабул қилинган. Белоруссиянинг Белосток вилояти, Ғарбий ҳарбий округ 230-қарага артиллерия полкида йигитлик бурчини ўтайди. У пайтада артиллерия тўплави от-ўлов ёрдамиде жуда қийинчилик билан тортиб юрилган... Уруш бошланиши арафасида, 1941 йилнинг ўрталарида унга қайтган Эсон Жобўриев ҳарбий тайёргарликка эга бўлган жангчи сифатида яна қайтадан фронтга сафарбар этилди.

У Ғарбий фронт, Марказий фронт, Жанубий-Ғарбий, Брянск ва Белоруссия фронтлари армияси таркибиде бўлиб ўтган жангларда иштирок этади. 1943 йилнинг октябр ойида аскарларимиз Днепр дарёсини кечиб ўтганидан кейин 1-Белоруссия фронтини иккига бўлинади. Эсон Жобўриев 61-армия, 76-гвардия дивизияси, 233-Черномор полки, 1-штурмовой взводига автоматчи этиб ўтказилди. Жангда кўрсатган жасорати учун бир неча марта Олий қўмондонлик ташаккурномаси ва бир қатор медаллар билан тақдирланади. Унга гвардиячи сержант унвони берилиб, взвод командири вазифаси юкланади. Эсон Жобўриев Белоруссиянинг бир қатор шаҳар ва қишлоқларини озод этишда қатнашди. Брест қалъасини озод

этишда иштирок этиб, Берлинга қадр боради. Ана шу даврда 4 марта ярадор бўлиб, бир марта личокланади, ҳарбий госпиталда даволаниб, қайта жангга киради.

Уша пайтада рус тилида чоп этилган фронт газеталаридан бирида «Единая боевая семья» рўкни остида Эсон Жобўриев ҳақида «Он стал сержантом, бывальым воином» сарлаҳали мақола ҳамда унинг катта сурати чоп этилади. Мақолада Эсон Жобўриевнинг жангда кўрсатган жасоратлари ҳақида ҳикоя қилинади. Белоруссия фронтини чизигида шиддатли жанглар давом этаётган бир пайтада 1944 йилнинг 21 июлида гвардиячи сержант Эсон Жобўриев 13 жангчи билан Домичин тумани Дубица аҳоли пунктидаги тепаликни ҳимоя қилиш асносида душман ўровида қолади. Ердан кучлари етиб келгунга қадар улар тепаликни мардонавор ҳимоя қиладилар. Эсон Жобўриевнинг бир ўзи 18 нафар фрицни яқсон қилади.

Ана шу жангда кўрсатган жасорати учун Эсон Жобўриев фронт қўмондонлиги томонидан қаҳрамонлик унвонига тавсия этилади ва унга байроқ келиши учун унга икки ойлик таътил берилади. Олий қўмондонлик томонидан Эсон Жобўриев яшайдиган туман ҳарбий комиссариятига уни қаҳрамонликка тавсия этилгани тўғрисидаги мукофотлаш варақаси нусхаси ва ташаккурнома юборилади. Ғарбий комиссар бу варақа ва хатни қишлоқ аҳлига ўқиб эшиттиради. Шундан кейин Эсон Жобўриев эл орасида «Эсон қаҳрамон» деган ном олади. Икки ойлик таътидан кейин Эсон Жобўриев ўз ҳарбий қисмига қайтиб борганида, у қаҳрамонлик унвонини ўрнига «Қизил байроқ» ордени билан тақдирланади.

Уша пайтада нега бундай бўлганини сўраб—Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги диққатига!

ТАХРИРИЯТДАН: Иккинчи жаҳон урушида юртимиз фарзандлари кўрсатган жасоратларини биз билган, билмаган жиҳатлари оз эмас. Шунингдек, турли тасодиқлар билан тақдирланмай қолган қаҳрамонликлар ёки мукофотлар эгасига топширилмай қолган ҳолатлар ҳам кўп бўлган. Каттақўрғонлик жангчи Эсон Жобўриев полк қўмондонлиги томонидан қаҳрамонликка тавсия қилинган бўлса, демак, у шунга яраша жасорат кўрсатган. Бироқ, негадир бу унвон унга берилмай қолган. Нимадир сабаб бўлганми, тўс-тўлопонда ёддан кўтарилганми? Ёки энг охириги муҳомада қаҳрамонлик унвонини ўрнига бошқа мукофот маъқул қўрилганми? Билмадик, лекин Эсон Жобўриев фарзандлари ҳақиқатни билишни жуदा-жууда исташади. Биз бу масалага ойдинлик киритишда Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ёрдам кўрсатади, деб умид қиламиз.

Бу сурат фронт газетасида эълон қилинган.

суриштириб ўтирадиган вақт эмасди...

Эсон Жобўриев жангу жадаллардан омон чиқиб, қишлоғига ғалаба билан қайтди. Бироқ қанча-қанча навигатор йигитларнинг умрига зомин бўлган уруш дахшатлари кўз ўнгидан кетмасди, ҳалок бўлган дўстларини эслаб руҳан азоб тортарди.

Эсон Жобўриев урушдан қайтганидан кейин Махфират опа билан турмуш қуриб, беш нафар ўғилни вояга етказишди, уларни олий маълумотли қилишди. У жамоа ҳўжалигида ер ўлчовчи ишлайди, неваре-эваралик бўлиб, ҳаётига шукроналик келтириб яшаб, 1997 йил 12 апрелда вафот этади.

Ота-боболаримизнинг Иккинчи жаҳон урушида кўрсатган қаҳрамонликлари, жангу жадаллардаги мардлик намуналари ҳарбий қўмондонлик раҳбарияти томонидан бекорга қайд этилмагандир, бекорга рағбатлантирилмагандир? Уларнинг қўплари ўлимидан сўнг мукофотларга тавсия қилинган. Каттақўрғонлик Эсон Жобўриев эса тенгсиз жангларда кўрсатган жасорати учун тир-тирликда қаҳрамонликка тавсия этилган. Унинг фарзандлари шу бўйича изланишлар олиб бориб, яқинда Москвадаги марказий архивдан ҳақиқатан ҳам оталари 1944 йил 21 июнда жанг майдонида кўрсатган жасорати учун раҳбарият томонидан қаҳрамонлик унвонига тавсия қилингани ҳақидаги 222-мукофотлаш варақаси нусхасини олишди. Эсон Жобўриевга берилган қаҳрамонлик унвонини ҳақидаги мувожадат ҳам, собик шўро пойтахтидаги ҳарбий архивлардан биридан топилди. Қолса ажаб эмас.

Нуруллоҳ ДОСТОН,
«Ўзбекистон овози» мухбири,

ҲУЖАТЛАР СЎЗЛАГАНДА

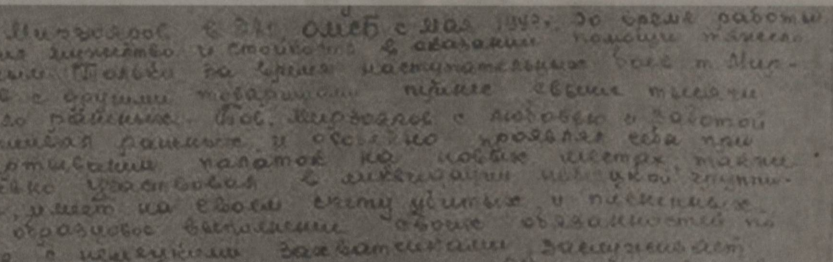
БИР ПАРЧА ҚОҒОЗДА АҚС ЭТГАН МАТОНАТ

Ҳаёт тасодиқларга тўла. Шу кунлари Иккинчи жаҳон уруши устидан қозонилган ғалабанинг 75 йиллиги тантанали нишонланмоқда. ОАВ, интернет тармоқларида бу ҳақда турли материаллар эълон қилинмоқда, фильмлар яратилляпти.

Бу мавзу бизнинг оиламиз учун ҳам ниҳоятда аҳамиятли ва қадри хотираларга бой. **Отам Хайрулла Мирзаёров, отамнинг акиси Дўстмурод Мирзаёровлар ҳам Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари бўлишган. Ҳатто Дўстмурод бобом (қишлоқдошлар орасида «Дўсан бува» деб танилган.) Иккинчи жаҳон уруши бошланмасидан аввал 1939-1940 йилларда совет — фин урушида ҳам иштирок этган.**

Болалигимизда 9 май — Ғалаба кунига бағишланган тантаналарда ота-боболаримизнинг кўксига қаддалган орден ва медаллар шодасини томоша қилиб чарчамасдик. Бобом уларнинг орасида дастурмолига ўраб, авайлаб олиб юрадиган, қўлида миптиқ қўндонини ушлаб тушган аскар барельефи туширилган, зирҳига айланса бўйлаб «Красная звезда» деб битилган орденини алоҳида эъозларди.

У кишининг ҳикоя қилиб беришларида, бобом Фин урушидан қайтаётганда, поезд Самарқанд шаҳрига яқинлашиб қолган экан. Дафъатан Иккинчи жаҳон уруши эълон қилиниб, узок хизматдан сўнг эңдигина жонажон уйига, ота-онаси бағрига қайтаётган юрт ўғлонлари, улар қаторида Дўстмурод бобом ҳам

Зирабулоқ станциясидан шундай уйининг томи кўришиб турган Нарпай тумани, ҳозирги «Янгиобод» МФЙ киеси қизги уртан темир йўл бўйлаб елаётган поездга ўтирганича Турк-манистоннинг Красноводск шаҳрига йўл олади. Жангчилар шу кетишда Каспий денизга орқали, Кавказ бўйи республикаларига, ундан Украина фронтинида жангга кирадилар.

Бобом ҳаётлигида она қишлоғидан ўтиб бораётган ҳопатини тез-тез айтиб берадилар. Поезд эшигидан қадрдон далаларга дилида алам ва армон билан тикилиб бораётган бобом, темир йўл ёқасида молларини боқиб юрган Усар исмли қишлоқдош йигитчани таниб қолади ва бор овози билан ўзини танитиб, уйларига боршини, онаси Холбуви момога ўзини кўрганини, урушга кетаётганини етказишни сўрайди. Табиийки, ёш бола келиб айтган бу воқеага биров ишониб, биров ишонмайди. Токи, бобом урушдан қайтиб, шу воқеани эслатганида қишлоқдошлари ажабланиб, эслашади.

Бобомнинг оилавий альбомида отлик қизик аскар либосида қилич ушлаб тушган суворийча сурати сақланган. Бу сурат Фин уруши даврида туширилган бўлиб, жуदा яхши сақланган эди.

Отам Хайрулла Мирзаёров ҳам дастлаб Белоруссияда жангга кириб,

Днепр дарёсидан машаққатли кеув азоблари, Берлингача пиёда бориб, пиёда қайтгани ҳақида кўрсиниб ҳиноя қилиб берадилар.

«Миптигиминг қўндоғи ерда суд-ралиб юрарди...», деб эслади отам ёш, тажрибасиз аскарлик даврини хотирлаб... Бобом эса Иккинчи жаҳон уруши даврида жанг майдонида тиббий бўлинмада ҳам хизмат қилгани, ярадорларни фронт чизигидан олиб қийаётган кунларнинг бирида елкасидан яралангани, буни ўзи сезмагани, оқаётган қонни ярадор жангчиларники деб ўйлаганини, «санчақта» уларни орқалаб кириб борганида буни ҳамширалар кўриб, ярасини боғлаб қўйгани, шу ҳоплатда яна жангга киришиб кетганини айтганда урушнинг оловли манзаралари кўз ўнгимизда намоён бўлган, худди кино қўраётгандек ўзимиз ҳам дахшатга тушардик.

Ҳаёт тасодиқларга тўла, деганимнинг боиси, мен яқинда интернет тармоқлари орқали Иккинчи жаҳон уруши билан боғлиқ манбаларни ўрганаётим «Мирзаёров Дўстмурод» деган қайдга кўзим тушиб қолди. Табиийки, дарҳол тафсилотга киришим. Сиз суратда кўриб турган бир парча сарғайиб кетган, афтидан, командирлардан бири ёзган қоғозда рядовой Дўстмурод Мирзаёров

Ўқтам МРЗАЁРОВ

Ўзини асрагани Яратган ҳам асрайди, деган ҳикмат бор.

МИЛЛИЙ ДАВЛАТЧИЛИК РОБИТАЛАРИДА

ДАВЛАТЧИЛИК МАЪРИФАТИНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

Ёхуд коронавирус пандемияси давлат ва ҳуқуқнинг ривожига қандай таъсир этди?

Давлат ва ҳуқуқ инсоният тарихида пайдо бўлганидан бери ривожланиб, тобора муҳим аҳамият касб этиб бормоқда. Зеро, одамлар ўзаро муросага келиб яшаши, ички ва ташқи хавфдан ҳимояланиши, қийинчилик ва муаммоларни ҳамкорликда баргараф этиши учун ҳам давлат ва ҳуқуқ юзага келган. Ушбу феноменаль тушунчалар жамиятда одамлар ишончини қозониб, замонлар талабини қондириб, адолат, тенглик, ҳолислик, тартиб ва интизомни таъминлагани боис инсоният томонидан тан олинган.

Бугун дунёда башариёт учун ташвиш ва муаммо туғдираётган коронавирус пандемияси хавфининг даражаси ҳам айнан давлат ва ҳуқуқнинг реал имконияти билан боғлаб талқин этилмоқда. Хитой коронавирусни енгибди, АКШ, Италия, Испания ва Франция, Россия COVID-19 дан энг кўп зарар кўрган мамлакат саналмоқда, Буюк Британияда коронавирус билан боғлиқ оғир касаллик болаларда пайдо бўлаётгани, Швейцарияда пандемия даврида ҳам катта чекловлар амалга оширилмагани, Исроилда карантин қоидаларини такрорий тарзда, мунатазам бузувчилар қўлаяётгани каби ҳолатлар ҳам айнан давлат ва ҳуқуқнинг амалдаги фаолияти ҳамда таъсир дорисига боғлиқлигини кўрсатди.

Коронавирус инфекциясининг олдини олиш бўйича қамровли ишлар амалга оширилаётган мамлакатимизда ҳам давлат ва ҳуқуқнинг миссияси ҳамда амалий аҳамияти юксаклигини миллий давлатчиликнинг ўзига хос хусусияти сифатида эътироф этиш лозим.

Ўзбекистонда давлат ўзининг бошқарув вазифасидан келиб чиқиб, аҳолининг санитария-эпидемиология осойишталиги ва хавфсизлигини таъминлаш мақсадида жамиятни ягона муҳофизатдаги мустақкам жиёслашгирди: Мамлакатимизга коронавируснинг кириб келиши ва тарқалишининг олдини олиш бўйича чора-тадбирлар давлатнинг тийғирлаш бўйича ўз вазифаларига қўра давлат бошқаруви, ҳуқуқни муҳофиза қилувчи ва ваколатли давлат органлари ҳамда ҳукумат вакилларидан иборат

республика махсус комиссияси ташкил этилди. Давлат мазкур сафарбарлик даврида халқ иродасини ифодалаш учун зарур эhtiбж чораларини кўрди. Яъни, давлат ўз вақтида тезкор, қатъият, ишонч, мулоҳазакорлик билан коллегиял асосда ҳуқуқдан самарали фойдаланди. Мамлакатимиз Президентини халқга бир неча марта мувожаат қилди. Қатор хорижий давлатларга чартер рейслар ташкил этилиб, беш мингдан ортиқ фуқаромиз ватанимизга олиб келинди. Давлат ўз конституциявий ваколатини амалга оширмоқда. Натига ёмон бўлмади. Талафот камайиб, давлатнинг ҳуқуқ асосидаги фаолияти ижобий самара берди.

Аммо коронавирус пандемияси бир-бири билан мустақкам алоқадор, оқибати чўнг бўлган иқтисодий, ижтимоий, экологик, демографик, сиёсий ва маданий муаммоларни юзага келтириб, мавжудларнинг хавфини янада оширишга замин яратди. Шу боис мазкур муаммони тан олиш ва уни енгиб ўтишга тийғирларлик кўриш талаб этилади. Биз мамлакатимизда тарқалган COVID-19 жараёнидаги ютуқ еки муаммоларимизнинг бевосита давлат ва ҳуқуқни аниқлаш, ҳуқуқни қўллаш билан ўзаро боғлиқлигини тушуниб етдик.

Агар давлат жамиятни бошқариш, уюштириш – ҳуқуқ эса ижтимоий муносабатларни жамият ва инсон манфаатларидан келиб чиқиб тартибга солиш воситаси эканлигини ҳисобга олиб фикрласак, бир қатор муаммоларга дуч келишимиз. Бинобарин, айрим ҳолларда, давлатни мажбурлов

кучига эга, кўп сонли давлат органлари еки мансабдор шахсларнинг иродасини ифодаловчи тўзимла сифатида жамиятни бошқариш – ҳуқуқни мажбуриятдан холи чексиз эркинлик, деб тушуниш сингари нотўғри ёндашув ҳали ҳам мавжудлиги кўзга ташланмоқда. Бундай ёндашув фуқароларнинг маълум гуруҳини давлатдан бегоналашуви ва ҳуқуқни суистеъмол қилишга олиб келаётган ҳолатлардан афсуски ҳар кун ОАВ орқали хабардор бўлаёلمиз. Дунёни сув босса, ўрдакка не гам?, дегандай, жамиятимизда на ҳуқуққа, на миллий қадриятларга амал қилмайдиган боқибегамлар йўқ эмас экан.

Аслида давлат – ҳуқуқ асосида уюшган, ягона худуд устидан ҳукм юритиш ва ягона ҳокимиятга бўйсунуш асосида уюшган эркин одамларнинг умумий иттифоқи. Ҳуқуқ – қонун билан ўрнатилиб, давлат томонидан қўриқланадиган, мамлакат аҳолисининг умумий ва шахсий манфаатларини ифодаловчи ҳамда ижтимоий муносабатларни тартибга солишчи умуммажбурий ҳуқуқ-атвор қоидалари тизими саналади. Маълум бўладики, давлат моҳиятига қўра жамият аъзолари ҳуқуқ-атворини ҳуқуқий нормалар асосида мажбурий тартибга солишдан иборат вазифани бажарувчи ижтимоий зарурат. Ҳуқуқ нормалари билан ўрнатилган талабар барча томо-

нидан бирдек бажарилиши шартлиги боис маънавий қадриятдир. Инчунун, давлат ва ҳуқуқ жамият аъзолари томонидан моҳиятан тўғри тушунилиб, қўллаб-қувватланиб ва мустақкам ҳамкорлик қилинаганида кутилган натижани беради. Зотан, мутафаккир Абу Наср Форобий X асрда сабоқ бериб айтганидек, давлатни ақл-идрок билан бошқариш – халқ бошига тушган хавф-хатарни қамайтириш ва баргараф этишдан иборат. Биз бунинг исботини ўтган сўнги икки ой давомида давлатнинг ҳуқуқ асосидаги фаолияти тисмоларида ўз кўзимиз билан кўриб, гувоҳи бўлдик.

Конституциямизнинг муқаддимасига қўра, Ўзбекистонда давлатчилик тарихий тажриба ҳамда демократия ва ижтимоий адолат асосида қўрилиши белгиланган. Халқимиз давлат вазифасида ҳуқуққа таяниб, том маънода бирлашди. Давлат ва халқ орасида ҳуқуқ воситасида бошланган бевосита мулоқот ўз самарасини берди. Хусусан, миллий давлатчиликнинг қайд этилган тамойили асосида давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан Саховат ва кўмак умумхалқ ҳаракати миллий қадриятларга қўра, аҳолининг ёрдам ва кўмакка муҳтож қатламларини аниқ, манзилли асосда қўллаб-қувватлашга хизмат қилмоқда. Халқимизнинг

саховатпешалиги, эътиборлиги, меҳр-муруватчилиги ҳамда танитилишига асосланган ҳамда тарихий миллий давлатчиликнинг тарихий тамойиллари билан ўзаро уйғунлиги боис ҳам тезда кенг оммалашди. Коронавирус пандемияси ЖСТнинг таъйидлашича, инсон учун юқумли, тез тарқалувчан ва хавфли касаллик. У бутун дунёда, шу жумладан, республикамизда ҳам нормал ҳаёт тарзига катта салбий таъсир кўрсатди. Мазкур инфекция тарқалишининг олдини олиш жараёнида аҳоли транспорт воситалари, кўжалик фаолияти еки бошқа фаолиятнинг алоҳида тартибини, маъмурий, тиббий-санитария ҳамда қўллаб фаолиятнинг чеклашга сабаб бўлди. Табиийки, мамлакатга ҳар томонлама катта зиён етди. Лекин ҳар қандай ёмон нарсанинг яхши томони бўлганидек, COVID 19 инсон – жамият – давлат учун улкан синов вазифасини бажариб, халқимиз иродасини ва бирлигини янада мустақкамлади, миллий қадриятларимиз қаддини тиклади. Хусусан, жамият ҳуқуқий тизимида: ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданият, ҳуқуқий мафкура, амалдаги ҳуқуқий нормалар, ҳуқуқ ижодкорлиги ва ҳуқуқни қўллаш, қонийлик муҳити ва юридик амалиёт каби йўналишларга катта эътибор қаратилди.

Халқаро ҳуқуқ нормалари стандартига мувофиқ демократик давлатчиликнинг қуйидаги учта асосий мезони мавжуд: биринчиси, давлат томонидан халқаро ҳуқуқ нормалари ва миллий қонунчиликнинг тан олинганлиги ҳамда унга амал қилиниши; иккинчиси, давлат ҳокимиятининг бевосита халқ иштирокида сайлов орқали ташкил этилиши; учинчиси, давлат ҳокимиятининг мамлакат ичарисидан таъшқарисидан тан олинганлиги.

Ушбу халқаро стандартга демократик тараққиёт йўлидаги миллий давлатчилигимиз тўлиқ мос келади.

Халқимиз ўзининг адолатли, ислохотчи, фидойи раҳбари, ўз қалъаси, ўз руҳий паноҳи борлигидан фарҳланмоқда. Сўнги йиллардаги залворли ислохотлар натижасида халқнинг давлат ва ҳуқуққа бўлган муносабатида ишонч, муҳаббат ва эъзоз руҳи орта бошлади. Миллий давлатчиликнинг шаклланишида халқ бевосита иштирок этиш ҳуқуқига эга бўлмоқда. Энг муҳими – халқимиз янгилаётган Ўзбекистондаги ислохотларга ишонмоқда ва бу ислохотларни амалга оширишда фаол иштирок этмоқда. Дуч келган қийинчиликларга қарамай, жамиятни янгилаш, ўзгаришларни идрок этиб, фаровон ҳаёт кўриш истига устун келмоқда. Ташаббуш ва ижодкорлик ҳар соҳада намойён бўлмоқда.

Бу мисоллардан кўриниб турибдики, давлат бутун халқ ишончига сазовор бўлди. Бу эса, сўнги уч йилдан ортиқ давр мобайнида давлатчилик маърифатида эришган энг катта ютуқларимиздандир. Халқ ишончига сазовор бўлган давлат ҳеч қачон таназзулга учрамайди. Бундан кейинги миллий давлатчиликнинг тақомиллаштириш ишларида, аниқ ва реал тажрибани инобатга олиб инсон – жамият – давлат ўртасидаги ўзаро муносабатни мустақкамлашга янада эътиборни кучайтиришимиз лозим бўлади.

Эшмуҳаммад ҚОДИРОВ,
Тошкент давлат юридик университети давлат ҳуқуқи ва бошқаруви кафедраси профессори вазифасини бажарувчи, юридик фанлар доктори.

Сафардан ҳарбий қисмга қайтган, уйга хат ёзиб, отамни юқориди келтирилган мақоладан хабардор қилдим. Отамдан ўша "халқ бўлган қаҳрамон" ҳақиқатан ҳам мен ўқиган мактабдаги математика муаллими ҳақиқатини, у ўлмаганини билиб олдим. Маълум бўлишича, ўша жандга душман аскарлари Зиёват Хусановни ҳусисиз ҳолда толиб олган ва ўзлари билан олиб кетишган экан. Бироз вақт ўтиб, анча соғайган, уни концлагерга жўнатишди. Концлагердаги асирлар орасида 31 нафар ўзбекистонлик ҳаюртлар бўлган ва бу ердан қочиш режасини тузишган. Уларга буюролик Сайлихон Файзиёв яширин гуруҳ раҳбари сифатида йўл-йўриқ кўрсатди. Шундан кейин улар "Туркистон легиони"га аъзо бўладилар. Аслида бундан асосий мақсад – концлагердан қутулиб, ҳаракатдаги ҳарбий қисмларга қўшилиб олишдан иборат бўлган.

ЎЗБЕКНИНГ АФСОНАВИЙ ҚАҲРАМОНИ

Набатдаги ҳарбий тайёргарликдан кейин легион аъзоларини шу худудда фаолият юритаётган партизан отрядига қарши жангга жўнатишди. Қўлай пайт келганини аниқлаб етган "легион аъзолари" партизанларни йўқ қилиш операциясига боришганида ўзларини қоровулгаётган фрицлар гуруҳини дафт этишди. Қўлга қиртилган қурол-аслҳа ва озиқ-овқат захиралари билан югослав-болгар партизанларига қўшилишди. Шундан кейин партизанларнинг миллий-озодлик кураши жанглариди катнашиб, мардик намуналарини кўрсатишди. Оғир жанглардан бирди Зиёват ярадор бўлди ва қўлоғидан кирган ўқ оғзини тешиб ўтди. Уни Италиянинг Таранто шаҳридаги госпиталга самолётда олиб боришди. Жараҳатини даволаш 1945 йилгача давом этди.

Афсуски, уруш туғатган, Зиёват Хусанов Ватанга қаҳрамон эмас, холи сифатида қабул қилинбди. У ўйига маънан эзилган ҳолда кўриб келади. Мен ҳарбий хизматдан кейин ТошДу-нинг журналистика факультетига ўқишга кирдим. Ешлар етакчисини сифатида ўқитувчиларим – олимлар Баҳром Рихиев, Ирсали Тошалиёв ва Тоҳир Пидваёвлар раҳбарлигида. Иккинчи жаҳон уруши йилларидаги ҳарбий фронт газеталари ҳодимлари бўлишган довларимиз – Расул Муҳаммадиев, Тўғон Эрназаров ҳамда ёзувчилар – Аҳкам Раҳмат, Зинат Фахруллин, Назир Сафаров, Назармат Бинат унинг вазифасига урғушу юштирдим. Ушанда факультет декани Тўғон Эрназаровнинг хонасида уларга муаллимни Зиёват Хусановнинг аянчи тақдирини ҳақида, 1943 йилдаги жангларда кўрсатган жасоратини учун уни "қаҳрамон"га айлантирган Олий фармоннинг 1952 йилда бекор қилинганига ҳаёсан эслаб бердим.

Устозлар ёрдамида бу ҳақида Москвадаги Мухомотлар бўлими, Ўзбекистон Олий Совети, Болгария 2-жаҳон уруши партизанлар ҳаракати катнашчиларни кўмитасига хат жўнатдик. Зиёват Хусанов Москвага – шўро Олий Совети раиси ўринбосари Едгор Насриддиновга қабулга ҳам бориб келди. Лекин ижобий натижа бўлмади.

Урушдан кейинги йилларда Болгариянинг машҳур ёзувчиси Йордан Милов маҳаллий югослав-болгар партизан жангчилари билан бирга урушда иштирок этган ўзбек ўғлонлари, жумладан, Зиёват Хусанов жасоратини ҳақида ўзининг "Шарқ повестлари" номли китобини чоп эттиради. Зиёват Хусанов ярадор бўлганида шаҳсан самолётга жойлаб, Италиянинг Таранто шаҳридаги госпиталга жўнатган командири Боян Михнев Чобанов урушдан кейин унга "Болгария партизанлар ҳаракати катнашчиси" медалини топшириш учун делегация билан Ўзбекистонга келади.

Улар Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ўлмас Умарбеков хамроҳлигида Зиёват Хусанов муаллимлик қилаётган мактабга келишди. Боян Михнев Чобанов ийилганларга Софийадаги бир мактаб Болгария партизан ҳаракати қаҳрамонларидан бири – Зиёват Хусанов номи билан аталганини маълум қилди ва кенг жамоатчилик иштирокида ўнга тантанали равишда кўксак мукофотини топширади. Шундан кейин кўп ўтмай Зиёват Хусанов Болгария ҳукумати томонидан унинг пойтахти – Софийага тақлиф этилди ва унга "Болгария миллий қаҳрамони" нишони топширилади.

Отан Зиёват Хусанов муаллимлик қилаётган мактаб директори Йўлдаш Нишонбоев ва ўқитувчи Султончиқ Отатишқовларга у 1943 йилда жангда кўрсатган жасоратини учун "қаҳрамон" унвонига сазовор бўлганини, кейинчалик бу фармон ноҳақ бекор қилинганини гапириб беради ва бу бордада улардан ёрдам сўрайди. Йўлдаш Нишонбоев ва Султончиқ Отатишқов СамДУда Ўзбекистон КП МКнинг 1-котиби Шароф Рашидов билан бирга ўқиган экан. Отан улар билан бирга Шароф Рашидов қабулида бўлади, унга бўлиб ўтган воқеани батафсил тушунтиради. Шундан кейин Шароф ака ҳукумат телефониди кимлар биландир болғанади, муаммони баён этиб, шу бўйича холис ҳулооса беришни, ҳақиқатини юзага чиқаришни илтимос қилади. Орадан бир йил ўтгач, Зиёват Хусанов ҳақида Ўзбекистон, Украина, Россияда бадий, хужжатий фильмлар олинишига, китоб, очерк, мақолалар чоп этилишига рухсат берилади. Ниҳоят, 1968 йилнинг 23 февралда Зиёват Хусановнинг кўрагида тантанали равишда "қаҳрамон" нишони тақиб қўйилади, у тулган қишлоқ ва район марказидаги Хотира майдонида унинг бюсти қад кўтарди. Зиёват Хусанов таълим олган Тошкент давлат педагогика институтиди унга аталган стенд ташкил этилди.

1970 йилнинг 6 майда Ўзбекистон телевидениеси "Ешлик" студиясининг ҳарбий-ватанпарварлик редакцияси муҳаррири Рўзимат Мадатов раҳбарлигида "Мардлик-мангилуқ" кўрсатувини тайёрлади. Унда уруш пайтида "Суворовни" фронт газетасининг маълум муҳаррири бўлган профессор Тўғон Эрназаров, ҳарбий журналистлар – Расул Муҳаммадиев, Назармат, Назир Сафаров, Аҳкам Раҳмат ҳамда ҳақиқий "Қаҳрамон" унвонини соҳибини Зиёват Хусанов иштирок этишди.

Миркарим МИРСОВУРОВ,
журналист, Халқаро экология ва инсон хавфсизлиги фанлари Академияси академиги.

КУН МАВЗУСИ

ҚАНОАТЛИ БЎЛАЙЛИК

Бугун бутун дунё аҳолисининг ўй-хаёли, фикру зикри, туриш-турмушининг бир ваҳима – коронавирус ҳадиги чулаб олган. Кексаю ёш, каттаю кичик, мулозим райяат – тирик жон борки, тожсимон вирусга йўлиқмаслик чораларини кўряпти.

Бирок кишини ўйга толдирадигани шунданки, хавф ҳақида эшитиши билан айрим одамлар ўзини бозорларга, дўконларга урган ҳоллар бўлди. Худди Қиёмат қойим бўлаётгандек, оилаларга етадиган озиқ-овқат маҳсулотларини гамлаб олишга ҳаракатлар қилинди. Баъзилар қаноатни унутиб, रिққ Аллоҳдан эканини унутиб қўйишган кўринади... Буюк аждодимиз Ҳаким Термизийнинг "Наводир ул-усул" асариди келтирилган куйидаги воқеа ҳам रिққ Аллоҳдан эканига далolat қилади. ...Ораларда Абу Мусо, Абу Молик ва Абу Омир каби саҳобалар бўлган ашърийлар қаровни Мадинага ҳижрат қилишди. Манзилга очликдан силласи

қуриб, бир алфозда етиб келдилар. Бир кишини Расулulloх саллalloху алайҳи ва салламдан егулик сўраб келишга юборишди. Жўнатилган одам элиши олдига келганда ичкаридан Пайғамбаримиз саллalloху алайҳи ва салламнинг: "Ерда ўрмаловчи бирор нарса (жонот) йўқки, унинг रिққ (таъминоти) Аллоҳнинг зиммасида бўлмасди! (У) унинг қароргоҳини ҳам, оромоҳини ҳам билур..." оятини тиловат қилаётганларини эшитди. ۇзига ўзи: "Аллоҳга ашърийлардан ҳам қўра रिққлангандириш осонроқ бирор жонот йўқ", дея Расулulloх саллalloху алайҳи ва салламга учрамай қайтиб кетди. Бориб: "Хўшабар, сизларга ёрдам келмоқда!" деганида, шериклари бу

гапни Расулulloх саллalloху алайҳи ва саллам кўмак ваъди қилибдилар, дея тушунишди. Шу пайт уларнинг олдига нон ва гўшт тўла идий кўтариб олган икки киши келди. Ашърийлар ундан тўйгунларича егач, таомдан ортиб қолганини Расулulloх саллalloху алайҳи ва салламга қайтарайлик, У Зот бунинг бошқа муҳтожларга берсинлар, деб келишишди. Сўнг барчалари Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг олдиларига бориб, таом учун миннатдорлик билдиришди. Расулulloх саллalloху алайҳи ва саллам: "Мен сизларга ҳеч қандай егулик юборганим йўқ", дедилар. Бир шерикларини Ул Зотнинг ҳузурларига юборганларини айтишганида, Пайғамбаримиз саллalloху алайҳи ва саллам ўша одамдан нима гаплигини сўрадилар. У нима қилгани ва шерикларига нима деганини айтганида У Зот саллalloху алайҳи ва саллам: "Мана шу Аллоҳнинг сизларни रिққлангандириш", дея марҳамат қилдилар.

Болгариялик олим-шифокор Веселин Йолов коронавирус туфайли омвийли ваҳимага тушишга асло ҳожат йўқлигини таъкидлади. Ҳозир дунё аҳолисининг риққуси билан солиштирганда вафот этганлардан қўра соғайганлар кўпчиликини ташкил этиди.

Ваҳоланки, айни пайтда дунё миқёсиди, интернет маълумотларига қараганда, саратондан, юрак хужуридан, диабетдан, зарарли ҳашаротлар қақши оқибатида, автохалокатда ва қотиллик туфайли бир кунда минг-минглаб одамлар ҳаётдан қўз юммоқда. Инсон омадсизлики, касалликка, фақирликка туширадиган, дуоси ижобатини тўсадиган нарсга ҳам шу – унинг хатолари. Қанча кўп истигфор айтсак, қанча кўп дуо қилиб Яратганинг ۇздан сўрасак, шунча кўпроқ мушқуларимиз енгиллашди! Таъкидлаш жоизки, киши мусулмон бўлиши учун Аллоҳга, фаришталарига, китобларига, пайғамбарларига, Қиёмат кунига, яхшилик ҳам, ёмонлик ҳам Аллоҳдан эканига ҳамда Қиёмат кунини тирилишга имон келтириши шарт. Демак, мўмин-мусулмонларимиз

яхшилик ҳам, ёмонлик ҳам Аллоҳдан эканлигини унутмасдан, бунинг учун ваҳимага тушмасдан, тўғри йўл тутиб, янада жиёслашиб, раҳбарларнинг сўзларига қатъий риоя қилишларини шарт бўлади! Рамазон ойида турибмиз. Бу ойнинг 26 дан 27 га ўтар кечаси Лайлати қадридир. Жаноб Пайғамбаримиз: "Ким имон билан савоб умидида қадр кечасини бедор ўтказса, унинг аввали барча гуноҳлари кечирилади", деб марҳамат қилганлар. Бу ойда Аллоҳ таоло инсониятга кўп яхшиликлар, беқиёс неъматлар, файзу баракалар ёғдиради. Пайғамбаримиз саллalloху алайҳи ва салламнинг муборак сўзларини шундай

тарифидан мерос (неъмат, रिққ) жўнатади" (Имом Абу Довуд ривоятлари); – "Икки дуо борки, у дуолар билан Аллоҳ орасида қабули учун ҳеч бир парда йўқ. Бири – маълум (зулмага учраган)нинг дуоси; иккинчиси – мўминнинг бошқа мўмин биродари ҳақида қилган махфий дуоси"; – "Дуо бошга келган ва келмаган ҳар нарсга қарши фойдалидир. Қазо (тақдир) ни фақат дуо олдини олади. Инчунин, дуога маҳкам ёпишинг" (Имом Термизий ривоятлари).

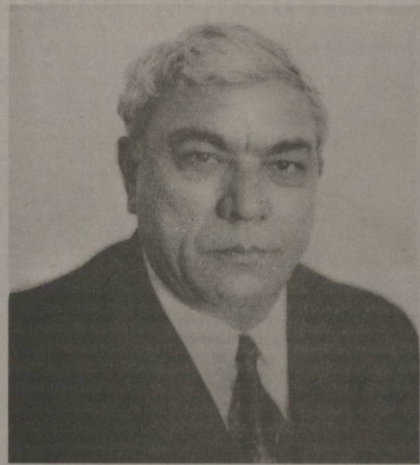
Келинг, муҳтарам азизлар, бундай улуг ойлари, фазилатли кунларни бизлар ҳам ганимат билиб, юртимиз, эл-халқимиз, маҳалламиз, оиламиз, фазилатли оиларда эспасак, фойдадан холи бўлмаска керак: – "Ким мусулмонларнинг дардини ўз дарди дея билмаса, улардан эмас" (Имом Табароний ривоятлари); – "Энг фазилатли ибодат – бошига тушган бир қийинчиликнинг кетказилишини дуо қилиб қуттишдир" (Имом Термизий ривоятлари); – "Аллоҳ таоло Ундан ҳеч нарса сўрамайдиган (дуо қилмайдиган) дан газабланади" (Имом Термизий ривоятлари); – "Садақа балони қайтаради"; – "Кимки доимо Аллоҳга истигфор айтиб юрар экан, Аллоҳ таоло ҳар қандай қийин вазиятдан қиқий йўлини юнга кўрсатади. Мусибатларини енгиллаштиради (қўтаради) ва кутмаган

қариндошларимиз, кўшнилариимиз, дўстларимиз, яқинларимиз, наинки, Ер юзидида инсонларнинг ҳақларига Яратгандан яхши тилаклар сўрайлик... Илоҳим, жаннатмонанд юртимиз тинч, халқимиз фаровон бўлсин. Коронавирус аталимиш тезда дафт бўлиб, бу бало-офатдан ҳеч бир юртдошимиз зарар қўрмасин. Аллоҳ таоло беморлар, дарддандларга шифо берсин. Офат тез ва қисқа фурсатда кўтарилинсин. Юртимиз яна тараққиётда бардавом бўлсин!

Иброҳимжон ИНОМОВ,
Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси ўринбосари.

Академик Саъди Сирождидиновнинг 100 йиллигига

ОЛИМЛАРНИНГ ОЛИМИ, ИНСОНЛАРНИНГ ИНСОНИ

2009 йил, қиш чилласи тугаб, кунлар илгий бошлаган, адиб айтоқчи, баҳор мазоратдан бошлангандан дамлар. Чигатой қабристонга. Ариқ бўйларига нафармон бинафшалар яшил гиламдек тўшалган. "Академик Саъди Сирождидинов" лавҳа қўйилган қабр этагида бир одам чўк тушиб дуои фотиҳа қилмоқда. Бир қарашда қилганини илғаб бўлмайдиган бу инсон устоздан неҳдир бир яхшилик кўргандирки, шунча улуглар орасидан айнан шу қадамгожа келиб тиз чўкмоқда, деган ўй кечди кўнглидан. Яқинроқ борганим сари бу чехра тобора танишдек туюлаверди. Тиловатини тугатиб, мен томонга қараган ҳам эдики, бир-биримизни таниб сўрашдик. Бу киши таниқли адабиётшунос олим, адиб ва публицист Махмуд Сатторов эди.

Узининг буюк илимий кашфиётлари билан умумбашари тараққиётга нисбатан ҳисса қўшган улуг ватандошларимизнинг маънавий жасорати, ибратли фаилатлари ҳақида кўп ва хўб ёзилган. Илк ўйғониш давридаёқ Туронзаминдан қомусий билим соҳиблари этишиб чиққанига кўнча тарихимиз гувоҳ. Чо Россияси мамлакатимизни босиб олгандиан кейин ҳам, не бахтики, юзага келган қийинчиликларга қарамастан, самандар каби ўт ичиде қайта тугилган ноёб истеъодлар илимий салоҳиятини намойиш этгандан тўхтамиди. Халқимиз билиб айтганидек, оқдан дарё оқарверди. Бу олимлар билим доирасининг нақадар кенглиги, бетакор илимий салоҳияти, буюқ аҳждолларимизга хос инсоний фазилатлари билан эл-юртимиз қалбидан чуқур жой олгани ҳақида аниқ ҳақиқат. Янги-янги кашфиётлар яратиб, жаҳондаги етакчи илимий доиралар томонидан тен олгинан, улуг салафларининг давомчиларидан бўлган ана шундай атоқли олимларимиз билан ҳар қанча фахрланасак арзийди.

ЭЪТИРОФ

Тарихимизнинг роял мураккаб бир даврида Ватаннинг илм-фани ривожига салмоқли улуг кўшган академиклар Ҳабиб Абдуллаев, Қори Ниёзий, Саъди Сирождидинов, Обид Соқидов, Тошмухаммад Саримсоқов, Яхё Ғулмонов, Соқид Азимов, Убай Орипов сингари устоз олимларимизнинг ҳаёти, фаолияти, эзгу фазилатлари бугун ҳам барчамиз учун ибрат мактаби бўлиб хизмат қилмоқда. Улар қомусий билимларини ўзда мужассам этган ноёб истеъод соҳиблари, минглаб солиҳ шогирдларнинг устозлари эдилар.

Ўзбекистон Республикаси Муस्ताқиллигининг 11 йиллиги арафасида мамлакатимиз илм-фани ва маданияти ривожига беқиёс ҳисса қўшган, бутун ҳаётини Ватан, халқ ва миллат тарақиётига бахшида этган истеъодли ватандошларимизнинг катта илимий-ижодий мероси инобатта олиниб, Президент фармонида кўра, улардан бир гуруҳи давлатимизнинг юксак мукофоти — "Буюк хизматлари учун" ордени билан тақдирланди. Улар орасида Саъди Сирождидиновнинг ҳам борлиги барчамизни қувонтирди.

Бундай юксак эътиборга ҳар жиҳатдан муносиб бўлган жонкуяр ва заҳматкаш олим, моҳир педагог хусусида қанча сўзласак, шунча қамдек туюлавереди. Саъди Сирождидинов докторлик диссертациясини ҳамма қилгандан сўнг жаҳонга машҳур математик А.Н.Колмогоровнинг тавсияси билан 1953-56 йиллар давомига Москва давлат университетига профессор лавозимига ишлайди. У киши 1956 йилда Ўзбекистон Фанлар академиясига мухбир аъзо бўлиб сайланганидан кейин Тошкентга қайтиб келди ва Тошкент давлат университетига кафедра мудири, Математика институтига директор, Тошкент давлат университетида ректор (икки марта 1966-70 ва 1983-87 йиллар), Ўзбекистон Фанлар академиясининг вице-президенти лавозимларида ишлайди. 1986 йилда Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси этиб сайланди.

ЁРҚИН ТААССУРОТ

Мамлакатимизнинг етакчи илм даргоҳи — Тошкент давлат университетининг (ҳозирги Ўзбекистон Миллий университети) ректори лавозимига фаолият кўрсатган йилларида бу даргоҳда тахсил олган талабалар қатори каминга ҳам ректоримизнинг ёшларга нисбатан оғаларча эътибори ва ғамхўрлиғини ўз тақдиримда ҳис этганман, у кишининг самимий меҳридан баҳраманд бўлганман. Университетимизда бўлиб ўтадиган катта-кичик тадбирларда Саъди Сирождидинов билан мулоқотда бўлиш биз талабаларга ҳам кўп бор насиб этганини ҳозирги кунларга ҳаётимизда энг қувончли лавҳалар сифатида эслайман. Домланинг нуқти раван, ўзбек ва рус тилларида бирдек эркин сўзлашар, у кишидаги камтарлик, оддийлик биз учун янамаздан сўхбатлашиш, ижодий мулоқот муҳитини яратган эди. Бу нуқти олим профессор-ўқитувчиларга қандай муносабатда бўлса, талабалар билан ҳам худди шундай муомалада бўлар, ҳар қандай муаммо, тақлиф ва мулоҳазаларимизни у кишига бемалол айта олардик. Саволимиз жавобсиз қолмас, муаммолар вақтида ижобий ечимини толардик. Уша даврлардаги нияҳида самимий ва мароқли ўтган сайловли учрашувлари бунга бир мисоқки, бундай тадбирлардан биз талабалар кўнглимиз тоғдек усиб чикардик. Дарвоқе, домла депутатлиқа сайланганларидан кейин Талабалар шаҳарчаси қиёвфаси ўзгариб кетгани, жуда кўп қўлайлиқларга эга бўлганимиз кечагидек ёдимда. Уша сайловли йилинда сузага чиққанлардан бири Талабалар шаҳарчасидеги жузъий қамчиликларни бар-

тариф этиш масаласини кўтарган эди. Барча тақлиф ва мулоҳазаларни очик чехра билан, жиддий туриб эшитган домламиз учрашув охирида суз олиб, бундай деганлари кечагидек ёдимда: "Бу муаммоларни ҳал қилиш учун депутат бўлиш шарт эмас. Бу менинг, аввало, хизмат вазифам, қолаверса, инсоний бурчимдир".

Домла жамоатчилик ишларида ҳам анча фаол эдилар. 1970 йилда Саъди Сирождидинов Ўзбекистондаги иқтидорли ёшлар учун физика ва математика фанларига чуқур ўргатиладиган махсус мактаб интернати ташкил этилган (ҳозирги академик Саъди Сирождидинов номидаги академик лицей). Эринмасдан ҳисоблаб чиқдиким, шу пайтга қадар бу интернати битирганлардан профессор унвонига эришганлар кўпчилиғини ташкил этар экан.

1986 йилда Тошкентда ўтказилган Бернулли жамиятининг Биринчи Халқаро конгресси фан тарихида Саъди Сирождидинов номи билан абадий боғлиқ бўлиб қолди.

ХОТИРА УЙҒОНСА ГЎЗАЛДИР

— Биз барчамиз Саъди Сирождидиновни ҳурмат қилиб, унинг одамшавандлиғи, билимдонлиғи, зукколиғи, оқ кўнглиғи учун сийдиқдиган яхши кўра эдик, — деб хотирлайди академик Ёлқин Тўрақулов. — Саъди Сирождидинов ақолиб сўхбатдош, қадим Турон, араб Шарҳи, Ҳиндистон, Кичик Осиё тарихи ва маданиятининг билимдони эди. Улуг бобоконларимиз Абу Райҳон Бериуний, Ибн Сино, Абу Наср Форобий, Мирзо Улугбек ва бошқаларнинг ноқид асарларини замондошларимизга таништиришда унинг хизматлари беқиёс. Шунингдек, у киши Алишер Навоий, Фирдавсий, Умар Хайём каби мумтоз шеърят доҳларининг лирик-фалсафий шеър достонлари, бетакор асарларини чуқур ўрганибгина қолмасдан, балки кўп ғазал, рубоийлар, тўртқилларни ёд билар ва тез-тез давраларда ўқиб берадидилар. Саъди Сирождидинов жаҳон адабиёти, жумладан, рус адабиёти намояндалари — Гомер, Данте, Шекспир, Пушкин, Лермонтов, Гёте, Байрон, Толстой ва қатор бошқа қалам соҳибларининг ижодини жуда яхши биларди...

Саъди Сирождидиновнинг илм-маърифат оламидаги салоҳиятига нафақат Ўзбекистонда, балки хорижий мамлакатларда ҳам тан берилган.

"Жиндакина шориғили бўлмаган одам ҳақиқий математик бўла олмайдик", деган экан немис олими Карл Вейерштрасс. Мухтарам устозимиз табиятига ҳам шориғил фазаилати бегона эмас эди. Талабалик кезларимизда бунга кўп бор гувоҳ бўлганмиз. Масалан, Ўзбекистон халқ шoirи Эркин Воҳидов таваллудининг эллик йиллиғи арафасида университетимиз маданият саройи шеърят мукхислари билан тўлим-тошган эди. Бундай ҳаяжонли, тарихий ва ноёб ҳақиқатларни унутиб бўладимиз? Катта тадбирларда доимо ректоримизнинг ўзи бош-қош бўларди.

— Домла Саъди Сирождидинов адабиётни, хусусан, миллий адабиётимизни жуда қадрлардилар, — деб эслаган эди марҳум шoirимиз Мухаммад Раҳмон. — 1967 йили Тошкент давлат университетининг эски биноси (ҳозирги Амир Темури хивониди) да Ўзбекистон халқ ёзувчиси Абдулла Қаҳҳорнинг 80 йиллиғи нишонланганида яхши эсламан. Тантанана домланинг шахсан ўзлари етакчилиқ қилгани ҳам ёдимда. Холбуки, ўшанда замон қалтис, "тили аччиқ", чўртқесар ёзувчиға муносабат ҳам бошқача эди.

Шуни алоҳида эътироф этмоқчимизки, ректоримиз ташаббуси билан қутлуг илм даргоҳида халқаро миқсодаги тадбирлар ҳам тез-тез ўтказилар эди. Хусусан, ЮНЕСКО қарори билан 1983 йилда улуг аллома бобомиз Мухаммад Хоразми таваллудининг 1200 йиллиғига бағишланган симпозиум, 1987 йили Яқоб Бернулли номидаги "Эҳтимоллар назарияси ва математик статистика" бўйича биринчи жаҳон конгресси Ўзбекистонда ўтказилган эди. Бундай нуфузли илмий анжуманлар ўша пайтларда юртимиз обрўсига обрў қўшгани бор гап.

— Менинг математик бўлишимда Саъди Сирождидиновнинг таъсирлари беқиёс, — дея эслайди Ўзбекистон Фанлар академиясининг Математика институту директори, Ўзбекистон Олий Мажлиси Сенати аъзоси, фан арбоби академик Шавкат Аюпов. — Бир ўрта мактабда ўқиган кезларимизда математика бўйича ўтказиладиган республика олимпиадаларида академик С. Сирождидинов раислик қилар эдилар. Ҳакамлар ҳайъати асосан олимпиадада ҳаракатининг фидойилари бўлган профессионал математик олимлардан иборат бўларди. Математикага қизикувчи биз ўқувчилар "Сирождидинов олимпиадаси" да қатнашиш учун бор кучимиз билан иштирок эдик. Мен 9-синфда республика олимпиадасида голиб чиқиб, ўша йили ёзда Новосибирскдаги академиклар шаҳарчасида жойлашган физика-математика мактабиде ўқиб келиб, узил-қесил математик бўламан, деб азму қарор қилган эдим. Кейинчалик, тақдир тақозоси билан Саъди Сирождидинов Фанлар академиясини вице-президенти бўлган даврларда мана академиянинг Математика институтига фаолият юритиш бахти насиб этди. Тошкент давлат университети (ҳозир Ўзбекистон Миллий университети) дан Математика институтига ўтишимга устоз Саъди Сирождидинов асосий сабабчилардан бири бўлган эдилар. Физика-математика фанлари доктори даражасини олиш учун тайёрланган диссертациямни ҳам 1983 йили айнан Саъди Сирождидинов раислик қилган илмий кенашда ҳимоя қилдим.

АДОЛАТПАРВАРЛИК УНИНГ ШИОРИ ЭДИ

Буюқ олим талабаларининг хоҳ катта, хоҳ кичик, барча муаммоларига жиддий эътибор қаратарди. Талабаларнинг ётоқхоналарини ўзлари бирма-бир айлиниб чиқар, ҳатто пахта терими пайтида ахлоқимиздан ҳабар олиб турар, ёшларни ийгиб, самимий мулоқотлар ўтказар эдилар. Шундай кезларда домлага кўпинча талабалар касаба қўмитаси ва ёшлар ташкилотининг ўша пайтдаги наваирон, серғайрат етакчиси хамроҳлик қилар, муаммоларни биргаликда маслаҳатлашиб, жойида ҳал этишарди.

Саъди Сирождидиновнинг раҳбар сифатида қимгадир қаттиқ гапириб, беҳуда танаҳб берганини эслаб олмаيمиз. "Э, халиг шунамани?" деб, мийғида да кулиб қўйсалар, шунинг ўзи қийоф эди. Айниқса, университетининг ёғи қабул маросимлари бошқа олий ўқув юртимизидеги кўпчилик кўнглини қўнғир қилиб, ҳар қайсида бир пилладан чой узатиб, дейди: "Ёшларим, сизлар ношуд сибсантин айти билан жабр кўргансизлар. Аммо кириш имтиҳонидан ўтолган абитуриента ижобий баҳо қўйиб бўлмайди. Келаси йили келиб, ҳамма фанлардан "у" баҳо олсаларингиз ҳам, албатта имтиёзли талабалар сифатида қабул қилинасизлар. Маёбодо сизларни ноҳақ "йикитишса", тўғри менинг олдимга келаверинглар. Физика-матема-

тика фанларидан шахсан ўзим апелляцияга ўтказаман, ҳаракат қилсангиз, албатта ижобий натижа бўлади".

Бундай аталарча маслаҳат, самимий сўзлардан йигитларнинг кўнглиллари таскин толиб, домланинг камтарлиғи ва оддийлиғига қойил қолишарди.

САФАРДАГИ ҚИЗИҚ ВОҚЕА

Саъди Сирождидинов Москва давлат университетиде ишлаб юрган кезларида таътилға чиқиб, қадрдон юртига жўнабди. Москва — Тошкент поёзидининг купеларидан бирига жойлашибди. Уч-тўрт кўнлик йўлда купедагилар навбатма-навбат чой, озиқ-овқат ташиб, гурунлашиб келибди. Ўз навбатиде, домла ҳам хамроҳлари хизматиде бўлибди. Поезд манзилға яқинлашганида забардастроқ бир йигит ўртаға савол ташлабди: "Огайнилар, қаранглар, Тошкентга қайлашиб қолибмиз. Лекин шунча йўл юриб, бир-биримиз билан тузуқроқ танишиб ҳам олмабимиз-а?"

Сўнг у: "Мен фалон олий ўқув юртининг аспиранти Фалончи Пястончиев бўламан, билиб қўйсанглр зарар қилмайди", деб аввало ўзини таништирибди. Қолган киши хамроҳ охириги курс талабалари бўлиб, улар ҳам паст кетмасдан, ўзларини таърифлаб кетишибди. Таништириш навбати ўттиз ёшлар атрофидеги ўрта бўли, куюқ қошли йигитға келгач, у киши ҳеч нарасға шама қилмасдан, вазмин оҳангда: "Мен Москва давлат университетининг профессори Саъди Сирождидинов бўламан", дебди. Буни эшиттиби билан ўтирганлар бараварига ўринларидан туриб кетишибди: "Ўз домла, сиз ҳақиқиде биз эшитганмиз, сиздек юрдошимиз билан доимо фахрланиб юрамиз, бунга қаранг, танимаси сийламас, деганларидек, билмасдан сизни хизматға қўйибмиз", деб қайта-қайта эғлибди, уэр сўрашибди. Шунда домла, гўё ҳеч нараса бўлмагандек, хотиржамгина: "Ҳечқисси йўл, кемаға тушганнинг жони бир", деб қўйибдилар оҳиста жилмайиб.

ДОМЛАНИНГ ЦИРОҒИ ЎЧМАЙДИ

— Менинг домла билан биринчи танишувим тасо-дифан бўлган, — деб ҳикоя қилади академик Махмуд Салоҳиддинов. — Бир дўстим билан 1952 йили киши таътил пайтида Тошкентға қайтиб келамиз дебди. Маргилондан икки киши поездиға чиқди. Мен домла билан дархол танидим. Вағонимиз "плацкарт" бўлгани учун улар вагоннинг ўнг томонидеги, йўл устидеги пасту баланддеги икки ўринни эгаллашди. Мен дўстимға биз вагоннинг ўртасида кулай ўринларда кетса-г, домла ён томонде ётсалар, ноқулай бўлади, ўринларни алмаштиришимиз керак, дейишим билан ўртанинг дарров мени қўллаб-қувватлади. Биз домла билан саломлашиб, ўринларни алмаштиришни тақлиб қилдик. У киши миннатдорлик билдириб, бизнинг ўрнимизға ўтишга розилик бермадилар. Шундан сўнг домла бизнинг ёнимизға келиб ўтириб, узоқ сўхбатлашдилар. Менинг булжақ математик эканимни эшитиб, хурсанд бўдилар ва математиканинг ҳаётдаги ўрни, бу фан билан мунтазам шуғулланилса, ўзлаштириш қийин эмаслиғи ҳамда математиканинг республикамиздаги ривожига тўғрисида гапириб, бошқа масалалар бўйича жуда кўп қимматли маслаҳатлар бердилар.

1967 йил 10 майда илмий ишимни муваффақиятлик билан тугатиш билан домланинг туғилган кунларини нишонладик. Икки-уч ҳафтадан сўнг мен Математика институтининг директори этиб тайинландим. Саъди Сирождидинов 1970 йилда Ўзбекистон Фанлар академия-

сининг вице-президенти этиб сайландилар. Шундан сўнг домла билан биргаликда Математика институти-нинг илмий йўналишларини аниқлаш, кадрлар тайёрлаш, ходимларнинг меҳнат шaroитини яхшилаш бўйича бир қатор ишлар амалға оширилди. 1981 йилда институтининг янги биноси ҳам қурилиб фойдаланишға тошширилди. Домла 1983 йилда ТошДўға иккинчи марта ректор этиб тайинландилар ва 1987 йилгача шу лавозимда ишладилар. Бу даврда домла миллий фанамиз ва таълим-тарбия ривожига йўлда бор куч ва имкониятни ишға солиб қаттиқ меҳнат қилдилар.

Қарий ўттиз йил давомиде бу улуг олим билан ёнма-ён ишлаганимдан фахрланаман. Саъди Сирождидинов турли вазиятларда — ишда, хизмат сафарларида, оилавий дам олиш пайтларида ўзларини қандай тутишларини кузатганим ва катта қалб эғаси, юксак маданиятли, нияҳида адолатли, ҳалол-поқ, фидойи инсон эканлиғиға ишонч ҳосил қилганман. Домла эҳтимоллар назарияси ва математик статистиканинг чуқур билимдони бўлибгина қолмай, фирқаш дотираси кең, бошқа соҳалар билан ҳам қизиқар, айниқса, Ўзбекистон тарихи ва адабиётини яхши билардилар. Шу сабабли бўлса керак, Саъди Сирождидинов иштирок этган давралар ҳар доим ҳушқачқак ва мароқли ўтарди.

— 1983 йил 8-13 сентябрь кунлари Ўзбекистонда ЮНЕСКО қарор билан Мухаммад Хоразми таваллудининг 1200 йиллиғига бағишланган тантаналар бўлиб ўтган эди, — деб эслайди академик Восил Қўболов. — Бу мен учун бир умр эсда қоладиган воқеа бўлган эди. Саъди Сирождидинов бундай нуфузли тадбирнинг асосий ташкилотчиларидан бири бўлиб, симпозиумнинг фан ва Хоразмда ўтказилган конференцияда шоқл иштирок этидилар.

1959 йили мени Саъди Сирождидинов чакриб, қаноч фан доктори бўласан, сенинг илминг ўзингга эмас, Ўзбекистон кибернетика фанига керак, деб мени Москваға Механика институтига докторант қилиб юбордилар. Докторлик диссертациямни ҳимоя қилди, Тошкентга қайтганимда тантанана билан қутиб олдилар ана бўлим мудири этиб буюрқ чиқардилар.

Агар Саъди Сирождидинов ўша вақтда келажакки кўриб, мени амалдан вақтинча "озод" қилиб, докторлик диссертациясани еклашға мажбур қилганимда мен академик ҳам, кибернетика ташкилотчиси ҳам бўлмас эдим. Шунинг учун ҳам Саъди Сирождидинов мен учун ёрқин олувдир.

Ўзбекистонда математика тарихига асос қўйган

олимлардан бири Саъди Сирождидинов фан доктори, профессор, академик, кўллаб мукофотлар соевиндори, жаҳондаги ўнлаб илмий жамоаларнинг фахрий аъзоси, халқаро конференцияларнинг қатнашчиси эди. Унинг эҳтимоллар назарияси мактаби оламға машҳур бўлган.

Академик Иброҳим Хамробоев ўз хотираларида шундай ёзган эди: — Саъди Сирождидинов Ўзбекистон Фанлар академиясининг вице-президенти бўлиб турган вақтларида бизнинг Геология ва геофизика институтиға ҳам ҳомийлик қилардилар. Биз у киши билан геология оид масалалар тўғрисида кўп гаплашар эдик. Эсимда, дастлаб тоғ жинсларининг мутлак ёшини ҳисоблаш, кейинроқ ўша эҳтимоллик назариясидан фойдаланиб, ишлаб турган конларни бургилашнинг энг арзон ва оптимал вариантларини топиш ва бошқа муҳим вазифалар хуусида анча бош қотирганимиз. Бу соҳада у киши, жумладан, Мурутнов конида бургилаш кудукларини қай тартибда жойлаштириш тўғрисида Навоий кон-металлургия комбинати раҳбариятиға ўз тавсияларини айтган.

— Саъди Сирождидинов математика фанини севар эди, — деб хотирлайди домланинг рафиқаси Муносибхон эя. — Домланинг вақти кундузлари бутунлай академия эяи университетининг жамоат ишлари билан банд бўлар, ишдан келгач, кеч бўлганиға қарамай шогирдлари яна ишға шўнгиб кетар, машғулот кечаси уч-тўртгача давом этган вақтлар ҳам бўлган. Шеърни ҳам жуда ёқтирар, кўпинча мени ўғиб еки ёддан айтиб, мағзини тушуни-тириб беради. Инглиз, немис, франсуз тилларида бемалол сўхбатлашар, озарбайжонча ва грузинчада ёзиб, ўқибни биларди. Чет давлатларида ўтадиган симпозиум ва конференция каби математиклар анжуманларига раҳбар этиб юборилар эди.

Шахмат клубининг раиси сифатида бу ўйинға ҳам жуда қизиқар, жаҳон чемпиони А. Карпов Тошкентта келганида уйға тақлиф қилиб, у билан шахмат ўйнаган-ди. Академиклар С. Азимов ва Ё. Тўрақуловлар билан оилавий яқин эдик. Уларнинг сўхбати кўпинча шахмат тахтаси устиде давом этарди.

Домла ўта камтар ва самимий инсон эди. Бизға шахар марказидан қўлақлатиб уйлардан бирининг учинчи қаваитдан бошлана берилгандан бўлди. Домла янги турар-жой билан танишиш учун борганида академик ёзувчи Комил Шайбининг йўлгада учратиб қолади. — Э, домла, қўшни йўлни экинмиз-да, мени охириги қаваит насиб этган экан, — дейди ёзувчи юқориге ишора қилиб.

Шунда домла камтарлик билан: "Сиздек ақолий инсон билан ҳамёна бўлганимдан хурсандман, ижодкорларға ҳурматини жуда бандан, сиздан кўра ёшроқимиз, туртинчи қаваитта биз чиқиб яшай қолмайлик", деб ҳали кўчиб кирмасидан хондонини алмаштирган эканлар.

Мана, кўриб турганимиздек, ҳозиргача шу ўйининг юқори қаваитиде домланинг қирогини ёғриб, ўтгимиз, келинимиз ва неварамиз ардоғида яшаймиз.

СОБИҚ ТАЛАБАНИНГ ХОТИРАЛАРИ

Таниқли олим ва публицист Махмуд Сатторов домланинг гоат камтарлик, одамоҳулниқ фазилатлари хуусида "Тақдиримни белгилаган учрашув" мақоласида бундай ҳикоя қилади:

... Пахтадан ортирган ғалламамиз билан биринчи семейстрн хам эсон-омон яқунлаб олдик. Иккита имтиҳондан "беш" олиб, алоҳчи талабалар сағиға кирдим. Бироқ "Ётиб еганға тоғ ҳам чидамайди", деган-

ларидек, пахтада ишлаб толган пулимиз тугаб, ижара ҳақи тўлашға ҳам чоғим келмай қолди. Охири бўлмағач, курсдош ҳамхонам Акрам Айноловнинг маспахати билан ўқишни ташлайдиган, Янги йил қайтадан ТошДўға кирадиган бўлдим.

Икки оёқни ноғирон, қўлтиқатқанда юриадиган, яхши шеърлар ёзадиган, фарғоналик Тўлқин ака Матмусоев деган курсдошимиз жуда одавшаванда, меҳрибон, ғамхўр инсон эди. Шу киши мени ўш қароримдан қайтарди: "Сиз — иктидорли йигитсиз. Не аэоблар билан университетда киргансиз. Бу йил ўқишға киришингиз ўзи бўлгани йўқ. Ҳе йўқ, бе йўқ, ўқишни ташлаб кетаверасизми? Ректоримизни кўп яхши одам деб эшитганман, бир қабулларига кириб, олдиларидан ўтинг. Истансангиз, ўзим бирга олиб бораман", — деб қолди. Эртаски кунги Тўлқин ақининг "пат-пат" араваси — ноғиронлик машинасида хивбонданга (ҳозирги Тошкент юридик институти биноси) ректорнинг қабулхонасига келдик.

Иккинчи қаваитга кўтарилиб, раҳбарнинг хонасига чиксам, истараси иссиқ, бодомқор қил киши қўлидаги калитни киши илгича осиб, ташқарига отланайти. Бу-сағада мени кўрачқ: "Э, келинг, ўғлим, келинг, — деб калитни қайта олиб, кабинет эшитини очди. — Марҳамат!".

Мен — талабанинг назаримда хона ҳайҳотдек катта, тўрда раҳбарнинг столи, унга уланиб кетган узун, катта стол, ёнида қатор стуллар жой олган эди. "Ректор шу одам экан-да", деган хулосаға келдим. У киши энг поймагдаги стулга чўшиб, мени рўпараларига ўтказдилар ва "Қани, гапиринг, ўғлим, нима гапирасан?" дедилар.

Мен филология факультетининг 1-курсида ўқиётганим, отам йўқлиғи, ёлғизгина онам ишламамлиғи, нафақа ҳам олмаслиғи, ўзим аёло ўқиганим билан стипендия олмаслиғим, ижара пулиға ҳам зор қолиб, оқибат ўқишни ташлаб кетмоқчилиғимни, янаги йил бахтимни қайта синиб кўрмоқчилиғимни айтдим.

— Ҳай-ҳай, — дедилар ректоримиз, — узоқ облас-тимиздан келиб, шундай оғир йилда конкурслардан ўтиб, университетға кирибсиз, энди ташлаб кетсангиз увол бўлади-ку. Ўқишни давом эттириш, бир иложини қиламиз, — дедилар.

Шу пайт, худонинг марҳамати билан омондан тугидими, ердан чиққимиз, эшик оҳиста очилиб, бусчада қулгоғида мўжиза эшитиш аппарати, ўнг кўл — протезда, тўлқинли сочлари ўзига ярашган — инглиз лордларини эслатадиган деканимиз Анвар Шомақсудов пайдо бўлди.

— Э, келинг, Анвар ака, сизни кутиб турган эдим.

Ҳамма деканлар пастда тўлланиб туришибди. Бугун Ойбек домланинг тугилган кунлари. Пешинда ҳаммамиз у кишиникиға зияратға борамиз, — деб сўнг менига юзлиниб: — Бу йигитқа сизнинг талабанинг эбди деб сўз бошлаганлариде, Анвар ака:

— Ҳаммаси, биринчи курс, Самарқанд қабулидан, китоблик бола, — деб ахборот берди.

— Моддий ташаб келмайпти. Оилавий шароитим оғир, ўқишни ташлаб кетаман, деярти-ку! Бунға йўл қўймаймиз.

Анвар ака масаланинг моҳиятини тушуниб турса-да, ректорнинг хулосасини билиш учун елка қисди.

— Анвар ака, — деб ўз қарорини баён қилди ректор, — бюджет имконияти мушкул бўлса-да, истисно тариқасида бу йигитчанинг стипендиясини беринг. Аёло ўқиркан. Имконини қилсангиз, ётоқдонни, бирор яқин оиладанми яшаш жойи ҳам тўғриланг. Бу болалар виллоятларимиз, республикамизнинг олтин фондлари, қўлдан чиқариб юборсак, келажакда яхши кадрлари-миздан ажралиб қоламиз.

Ўзбек халқи ўзининг бағрикенглиги, меҳнатсеварлиги ва болажонлигини уруш йилларида яна бир бор намоён қилди.

Инсоният тарихида яратилган бунёдкорликлар билан бирга, урушлар, йўқотишлар, фожиалар кўп бўлган. Ёзма ёдгорликларнинг гувоҳлик беришича, сўнгги 6 минг йил мобайнида Ер шаридан 15 мингдан зиёд урушлар содир бўлган ва уларда 4,5 миллиард киши ҳалок бўлган.

УРУШ БЎЛМАСИН ДУНЁДА

Уч минг йиллик ўзбек миллий давлатчилик тарихи давомида халқимиз 370 йил тинчликда яшаган экан. 200 йил Эрон аҳамонийлари, 180 йил грек-македонлар, 200 йил араблар, 150 йил мўғуллар, 130 йил чор Россияси ва совет мустақил тузуми ҳукмронлик қилган даврда халқимиз беҳад жабр-зўлим кўрди, моддий ва маънавий йўқотишлар бўлди, энг ёмони, халқимиз кадр-қиммати ҳар томонлама камситиб келинди. Бу ҳўрликларга Чингизхон зулмини мисол қилиб кўрсатишимиз мумкин.

1942 йилдан кейинги воқеаларни яхши эслашимиз. Қўшработ туманининг Оқтов билан Қўратов ўртасида жойлашган худудда Учбулок, Говхона, Қатагон деган қишлоқлар бўларди. Ана шу қишлоқлардан эндигина 10-синфни битирган 27 нафар ёш йигит урушга кетиб, улардан атиги тўрт нафари майиб-мажрўҳ ҳолда қайтиб келди. Журакул деган қариндошимиз бир оёғидан, Қулаҳмад ака деган қариндошимиз бир кўздан, Саъдулла ака бир кўлидан айрилиб, 20 жойидан операция бўлган. Абдураим деган тоғамиз бир оёғидан ажралиб келди. Уларнинг ҳаммаси элликдан 60 йилларда вафот этди. Қатагон қишлоғидан Шодибобониг Эсиргап, Наҳалбой, Ермакбай исмли фарзандлари урушдан қайтиб келмади.

Вазиятнинг мураккаблиги шундан иборат эдики, биринчидан, республика кишлоқ ҳўжалиги, асосан, пахта етиштиришга йўналтирилган бўлиб, озиқ-овқат маҳсулотлари марказ фондидан келтирилар эди. Уруш бошлангач, озиқ-овқат келтириш тўхтади, аҳолини боқиб учун ички имкониятларини излаб топиш зарур бўлиб қолди. Иккинчидан, эвакуация қилинган аҳоли ҳисобига шаҳарлар аҳолисининг кўпайиши озиқ-овқатга бўлган талабни янада оширди. Учунчидан, кўч-қувватга тўла деҳқонлар фронтга ва ҳарбий сановатда ишлашга сафарбар этилган, деҳқончиликнинг машаққатли ишлари жўксалар, аёллар, ўсимирлар зиммасига тушган эди.

Барча сановат корхоналари қисқа вақт ичида ҳарбий изга солиниб, миномёт ва автоматлар, самолёт ва танклар учун аҳтиёт қисмлари ва бошқа ҳарбий маҳсулотлар ишлаб чиқара бошладилар. 1941 йилнинг декабригача Тошкент шаҳридаги 137 сановат корхонасининг 64 таси қурулроғлар, фронт учун зарур маҳсулотлар ишлаб чиқаришга киришди.

Таниқли олим ва сайёҳ Ҳарман Вамбернинг ёзишича, Чингизхон Бухорони босиб олганидан кейин унинг даярли барча аҳолисини, 75 минг нафар аёлу эркак, кексаё ёш болаларни қиличдан ўтказган. «Ариқларда сув ўрнига қонлар оқди, тирик одам қолмаган», деб ёзади олим. Самарқанд босиб олганиданга, юз минг кишининг боши танасидан жудо қилинган.

Урушнинг дастлабки кунларидан бошлаб юртимиз аҳолиси, унинг барча моддий ресурслари фронтга сафарбар этилди. Урта Осиё ҳарбий округи томонидан фронт учун 1941 йил июнидан 1942 йил охиригача ҳарбий сафарбарлик асосида 109 та ҳарбий қўшилма тузилди.

Меҳнатсеварлиги ва болажонлигини уруш йилларида яна бир бор намоён қилди. Фронт йўқарисидан ва уруш ҳаракатлари кўчли бўлган Украина, Белоруссия ва РСФСРнинг гарбий вилоятларидан ота-онаси ва қаровсиз қолган жами бир миллиондан зиёд ёш болалар, қариёлар ва аёлларни Ўзбекистон ўз бағрига олди ва уларга меҳр кўрсатилди. Тошкент шаҳри хотин-қизларининг ташаббуси билан республикамизда етим болаларни фарзандликка олиш ҳаракати кенг тус олди.

Корхоналарда ишлаётганларни асосан кексалар, вояга етмаганлар ва хотин-қизлар ташкил этар эди. Урушнинг бир ярим йили мобайнида Ўзбекистон сановатда хотин-қизлар салмоғи 29 фоиздан ошган бўлса, 1943 йилга келиб 63,5 фоизи ташкил қилди.

Чингизхон Термизни босиб олганда, бир аёл аскарларга уни ўлдирмасликларини сураб ёлворади, тирик қўлиши эвазига ичига ютган қимматбаҳо жавоҳирни уларга беришини айтиди. Буни эшитган Чингизхон бу ерда яшаётган жамики аёлларни қиличдан ўтказиб, ошқорзонини ериб кўришга буйроқ беради ва барча аёллар оммавий қирғин қилинади.

Иқтисодийetni жадал ҳарбий изга солиш энг муҳим вазифа эди. 1941 йил 22 июндан бошлаб ишчи ва хизматчилар учун иш вақтидан ташқари, мажбурий қўшимча иш жорий қилинди. Ҳафтага мажрўб беш кунлик ўрнига опти кунлик, бир кунда 11 соатлик иш кўни белгиланди. Амалда эса иш кўни 12-14 соатга чўзиларди.

Уруш даврида металлга бўлган талабни қондириш мақсадида 1942 йил 17 июнда Бекободда металлургия заводи қурилиши бошланди ва 30 минг нафардан кўпроқ ишчининг саъй-ҳаракати туфайли 1944 йил 5 мартдан бошлаб маҳсулот бера бошладилар.

Уруш даврида металлга бўлган талабни қондириш мақсадида 1942 йил 17 июнда Бекободда металлургия заводи қурилиши бошланди ва 30 минг нафардан кўпроқ ишчининг саъй-ҳаракати туфайли 1944 йил 5 мартдан бошлаб маҳсулот бера бошладилар.

Самарқанд вилоятидан тахминан 177 минг нафар киши урушда қатнашган бўлса, шулардан 70 минг нафари майиб-мажрўҳ бўлиб уйига қайтиб келган. Уларнинг 70 мингдан кўпроғи қайси жангоҳларда ҳалок бўлганлиги ҳақидаги маълумотлар Хотир китобига киритилган. Қолган 30 минг нафари қарерда, қандай ҳалок бўлган, булар ҳақида маълумот йўқ.

Уруш йилларида Ўзбекистонда 280 та янги сановат корхоналари қурилиб ишга туширилди.

Уруш даврида металлга бўлган талабни қондириш мақсадида 1942 йил 17 июнда Бекободда металлургия заводи қурилиши бошланди ва 30 минг нафардан кўпроқ ишчининг саъй-ҳаракати туфайли 1944 йил 5 мартдан бошлаб маҳсулот бера бошладилар.

Уруш даврида металлга бўлган талабни қондириш мақсадида 1942 йил 17 июнда Бекободда металлургия заводи қурилиши бошланди ва 30 минг нафардан кўпроқ ишчининг саъй-ҳаракати туфайли 1944 йил 5 мартдан бошлаб маҳсулот бера бошладилар.

КУН МАВЗУСИ

ЁШЛАР БАНДЛИГИ:

БУ БОРАДА ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИДА ҚАНДАЙ ИШЛАР АМАЛГА ОШИРИЛМОҚДА?!

Пойтахт вилояти аҳолисининг 17,7 фоизи ёшлардан иборат. Жорий йил бошида Президент Халқ қабулхоналари, Ёшлар Иттифоқи ва секторлар раҳбарларининг ўрганишлари натижасида вилоятда ёшлар орасида 21,2 минг нафардан ортиқ ишсиз борлиги аниқланган эди. Бу муаммоларни ҳал қилиш учун халқ депутатлари вилоят Кенгаши сессияси қарори билан «Манзилги режа» ва «Йўл харитаси» ишлаб чиқилди.

Урушнинг мураккаблиги шундан иборат эдики, биринчидан, республика кишлоқ ҳўжалиги, асосан, пахта етиштиришга йўналтирилган бўлиб, озиқ-овқат маҳсулотлари марказ фондидан келтирилар эди. Уруш бошлангач, озиқ-овқат келтириш тўхтади, аҳолини боқиб учун ички имкониятларини излаб топиш зарур бўлиб қолди. Иккинчидан, эвакуация қилинган аҳоли ҳисобига шаҳарлар аҳолисининг кўпайиши озиқ-овқатга бўлган талабни янада оширди. Учунчидан, кўч-қувватга тўла деҳқонлар фронтга ва ҳарбий сановатда ишлашга сафарбар этилган, деҳқончиликнинг машаққатли ишлари жўксалар, аёллар, ўсимирлар зиммасига тушган эди.

Барча сановат корхоналари қисқа вақт ичида ҳарбий изга солиниб, миномёт ва автоматлар, самолёт ва танклар учун аҳтиёт қисмлари ва бошқа ҳарбий маҳсулотлар ишлаб чиқара бошладилар. 1941 йилнинг декабригача Тошкент шаҳридаги 137 сановат корхонасининг 64 таси қурулроғлар, фронт учун зарур маҳсулотлар ишлаб чиқаришга киришди.

Уруш даврида металлга бўлган талабни қондириш мақсадида 1942 йил 17 июнда Бекободда металлургия заводи қурилиши бошланди ва 30 минг нафардан кўпроқ ишчининг саъй-ҳаракати туфайли 1944 йил 5 мартдан бошлаб маҳсулот бера бошладилар.

Жорий йилда туманда 850 гектар лалми ерни сугориш, узумчиликни янада кенгайтириш учун 84 та сув қудуғи қазилди, яна 24 та қудуқ қазиб ишлари олиб борилмади.

Урушнинг мураккаблиги шундан иборат эдики, биринчидан, республика кишлоқ ҳўжалиги, асосан, пахта етиштиришга йўналтирилган бўлиб, озиқ-овқат маҳсулотлари марказ фондидан келтирилар эди. Уруш бошлангач, озиқ-овқат келтириш тўхтади, аҳолини боқиб учун ички имкониятларини излаб топиш зарур бўлиб қолди. Иккинчидан, эвакуация қилинган аҳоли ҳисобига шаҳарлар аҳолисининг кўпайиши озиқ-овқатга бўлган талабни янада оширди. Учунчидан, кўч-қувватга тўла деҳқонлар фронтга ва ҳарбий сановатда ишлашга сафарбар этилган, деҳқончиликнинг машаққатли ишлари жўксалар, аёллар, ўсимирлар зиммасига тушган эди.

Уруш даврида металлга бўлган талабни қондириш мақсадида 1942 йил 17 июнда Бекободда металлургия заводи қурилиши бошланди ва 30 минг нафардан кўпроқ ишчининг саъй-ҳаракати туфайли 1944 йил 5 мартдан бошлаб маҳсулот бера бошладилар.

Уруш даврида металлга бўлган талабни қондириш мақсадида 1942 йил 17 июнда Бекободда металлургия заводи қурилиши бошланди ва 30 минг нафардан кўпроқ ишчининг саъй-ҳаракати туфайли 1944 йил 5 мартдан бошлаб маҳсулот бера бошладилар.

Президентимиз айтганидай, кексаёёш, оналаримиз, опа-сингилларимиз ўзи емай-ичмай топган насибасини азоб-укубатлар чекиб, фронтга жўнатганини, фидойилик кўрсатганини эсдан қачириб бўладими?

Ўзбекистонда тузилган 21- ва 44-отлик аскарлар дивизияси, 258-ўқчи дивизия аскарлари Москва оstonаларидаги жангларда душманнинг 9 мингдан кўпроқ аскар ва зобитларини ер тишлатиб, 137 аҳоли масканини озод этди, биринчилардан бўлиб Ула дарёсига чиқиб, қўллаб жанговар техникани қўлга туширди. Бу дивизия Москва яқинидаги Калуга шаҳрини озод этишда кўрсатган матонати учун Гвардиячи дивизия унвонига сазовор бўлади.

Ўзбек қизи Зебо Ганиева Москвадаги театр санъати институтида ўқир эди. Уруш бошлангач, у ўз юрти Андижонга қайтиб келишни эмас, фронтда жанг қилишни афзал кўрди. Тез орада моҳир мерган ва разведкачи бўлиб етишди. Унинг ҳарбий қисми Москва-Волга канали бўйлаб жойлашган эди. Бу мерган қиз 1942 йилнинг 25 майигача 23 нафар фашистни ер тишлатди, 16 марта разведкага бориб, душман тўғрисида қимматли маълумотлар олиб келди. 1943 йил августда Демьянскда бўлган жангга у оғир ярадор бўлиб, 33 марта жарроҳлик операциясини бошидан ўтказди ва бардош бериб, тирик қолади.

Уруш йилларида Ўзбекистонлик жангчилардан 1753 нафари «Москва мудофаси учун», 2738 киши «Сталинград мудофаси учун» медалли, шунингдек, 5931 киши Варшавани, 6846 киши Прагани, 804 киши Белградни, 2430 киши Будапештни, 2000 киши Венани, 1706 киши Берлинни ишғол қилишда жасорат намуналарини кўрсатгани учун медаллар билан тақдирланди. 109208 жангига «Германия устидан қозонилган ғалаба учун» медалли топширилди.

Халқимиз ўғил-қизларидан 200 мингдан зиёди жанг майдонларида қаҳрамонлик намуналарини кўрсатгани учун орден, медаллар билан тақдирлангани, 301 нафар ўзбекистонлик жангига қаҳрамонлик унвони берилгани уларнинг ғалабига ўлкан ҳиссасидан далолат беради.

Шунинг учун Иккинчи жаҳон урушига қандай қаралмасин, бу уруш қайси гоё остида ва кимнинг изми билан олиб борилад бўлмасин, ўз ватани, эл-юртининг ёруғ келажиги, бевобор осмони учун жанг майдонларида ҳалок бўлганларни, ўз умрларини бевакт хазон қилган инсонларни доимо ёдда сақлаймиз.

Иккинчи жаҳон урушида Германиянинг узда 13,6 миллион одам ҳалок бўлди. Америкадан 400 минг, Англиядан ҳаммаси бўлиб 370 минг киши ҳалок бўлди.

Мудҳис ва аёвсиз урушлар тақдорланмаслиги учун унинг илдирилари яна униб чиқишининг олдини олиш энг долзарб, энг муҳим муаммо бўлиб қолаётганга жиддий эътибор қаратган ҳолда, бугунги шиддатли замонада лоқайд ва бепарво бўлмасдан, юртимизда, минтақамизда, Ер юзидан содир бўлаётган воқеа ва ҳодисаларга дахлдорлик ҳисси билан муносабатда бўлиш муҳим аҳамият касб этмоқда.

Жаҳонда рўй бераётган нотинчлик, дунёни бўлиб олиш мақсадида атайин ташкил этилаётган турли хил можароларни халқимизга, айнакис, ёш авлодга турли тушунтириш, улар қалбидан ватанпарварлик, иймон-эътиқот туғулларини шакллантириш биз, зиёлиларнинг асосий вазифамиз бўлмоғи керак.

Сайфулла СУЙОНОВ, Самарқанд Иқтисодий ва сервис институти доценти, Комила СУЙОНОВА, Самарқанд тиббий институти ўқитувчиси.

БИЛАСИЗМИ?

Уруш қатнашчилари ва I, II гуруҳ ноғиронларига

автомобиль бензини сотиб олиш учун ойлик пул компенсацияси тўланади

Қонунчиликка мувофиқ, бир қатор шахсларга автомобиль бензини сотиб олишга харажатларнинг бир қисми учун ойлик пул компенсацияси тўланади. 2019 йил 15 августдан компенсация миқдори 75 000 сўмини ташкил этади.

Компенсация олиш ҳуқуқига эга шахслар рўйхати:

- уруш қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган шахслар;
 - уруш фахрийлари ва уларга тенглаштирилган шахслар;
 - меҳнатда майиб бўлиш ва касб касаллиги туфайли I ва II гуруҳ ноғиронлари;
 - I ва II гуруҳ болаликдан ноғиронлар.
- Компенсацияни тайинлаш учун пенсиялар ва нафақаларни тайинлайдиган органларга қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:
- ариза;
 - паспорт нусхаси;
 - имтиёзга бўлган ҳуқуқлар тўғрисидаги гувоҳномалар нусхалари (уруш қатнашчилари ва ноғиронлари ҳамда уларга тенглаштирилган шахслар учун);
 - тиббий-меҳнат эксперт комиссияларининг маълумотномалари нусхалари (меҳнатда майиб бўлиш, касб касаллиги туфайли ноғиронлар ва болаликдан ноғиронлар учун);
 - автоматотранспортнинг техник паспорти нусхаси;
 - ҳайдовчилик гувоҳномаси нусхаси ёки Иккинчи жаҳон уруши ноғирони билан доимий бирга яшайдиган ва у билан бир турар жой майдонида рўйхатдан ўтган оила аъзосининг ҳайдовчилик гувоҳномаси, паспорти нусхалари ва у томонидан автоматотранспорт воситасидан фойдаланиш ҳуқуқига ишоннома.

Қуйидаги ишларда

воёга етмаганлар меҳнатидан фойдаланишга йўл қўйилмайд

- ер ости, сув ости, хавфли баландликда ёки ёпиқ муҳитда бажариш;
- хавфли механизмлар, асбоб ва ускуналар билан боғлиқ бўлган;
- хавфли буюмлар ёки жараёнлар, ҳарорат, шовқин ёки тўлқинланиш даражасининг юқори таъсирида воёга етмаганларнинг соғлиғига зарар етказишга олиб келадиган зарарли шaroитлардаги;
- оғир меҳнат шaroитларида бажариладиган (иш вақтининг давомийлиги узоқ бўлган, тунги ишлар ва бошқалар билан боғлиқ бўлган);
- ўзининг хусусияти билан боғлиқ тоифадаги ҳодимларнинг ахлоқ-одобига зарар етказадиган;
- белгилаб қўйилган нормадан ортиқ оғир юк кўтариши ва ташиш билан боғлиқ бўлган ишларда.

18 ёшга тўлмаган шахслар меҳнатидан фойдаланиш тақиқланадиган нуқулвай меҳнат шaroитлари билан боғлиқ ишлар рўйхати ва 18 ёшга тўлмаган шахслар кўтаришлари ва ташишлари мумкин бўлган оғир юк нормалари чегараси Бандлик ва меҳнат муносабатлари ва Соғлиқни сақлаш вазирликлари томонидан белгиланади.

Нуқсонли товар сотилганда...

Нуқсонли товар сотилганда истеъмолчи, агар бу ҳол шартнома тузиш пайтида айтиб ўтилмаган бўлса, ўз хоҳишига қараб қуйидагилардан бирини талаб қилишга ҳақли:

- товари айти шундай марказли (моделли, артикулли) мақбул сифатли товарга алмаштириб бериш;
- товари бошқа марказли (моделли, артикулли) шундай товарга алмаштириб, унинг харид нархини тегишичка қайта ҳисоб-китоб қилиш;
- товарнинг нуқсонларини бепул бартараф этиш ёки нуқсонларни бартараф этишга қилинган харажатларни қоплаш;
- харид нархини нуқсонга мутаносиб равишда қайтариш;
- шартномани бекор қилиб, қўрилган зарарни қоплаш.

Адлия вазирлигининг телеграмдаги «Нуқиқинг ахборот» канали.

Мамлакатимизда

ёшларни иш билан таъминлаш бўйича янги ташаббуслар бошланди.

Улар давлат томонидан қўллаб-қувватланмоқда.

Фақат астойдил меҳнат қилинса бўлди.

Улар давлат томонидан қўллаб-қувватланмоқда.

Фақат астойдил меҳнат қилинса бўлди.

Фақат астойдил меҳнат қилинса бўлди.

Фақат астойдил меҳнат қилинса бўлди.

Туманинг «Янги ҳаёт» маҳалласида кооперация ташкил қилиниши туфайли 80 нафардан зиёд ёшнинг ҳаётида ўзгариш бўлди. Уларга ер ажратилган, бирлашмага аъзолик бадали, ерга ишлов бериш, уруғ ва кўчатлар олиш ишлари Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ажратган субсидия ҳисобидан қоплаб берилмоқда.

Оққўрғон туманида «Ҳар бир ёшга — бир гектар» лойиҳаси доирасида «Султонобод» маҳалласидаги 100 гектар ер ижтимоий аҳоли оғир 100 та оиланинг билагида кучи бор-у, иш-ишлов бериш, уруғ ва кўчатлар олиш ишлари Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ажратган субсидия ҳисобидан қоплаб берилмоқда.

Мамлакатимизда ёшларни иш билан таъминлаш бўйича янги ташаббуслар бошланди.

Улар давлат томонидан қўллаб-қувватланмоқда.

Фақат астойдил меҳнат қилинса бўлди.

Фақат астойдил меҳнат қилинса бўлди.

Фақат астойдил меҳнат қилинса бўлди.

Фақат астойдил меҳнат қилинса бўлди.

Адлия вазирлигининг телеграмдаги «Нуқиқинг ахборот» канали.

ЯХШИДАН ЯХШИ НОМ, ЯХШИ ХОТИРА ҚОЛАДИ

ЯШАБ ЎТДИ ШУНДАЙ БИР ИНСОН

ЯШАШ — КУРАШ ДЕГАНИ, ЯРАТИШ, ЯХШИ НОМ ҚОЛДИРИШ ДЕГАНИ

Тез қоронғу тушди. У адирлар орасидан ўтган катта йўлга чиққанга бир марома ёнаётган қор атрофи бутунлай қоплаб улгурган эди. Кўп пийда юрганидан оёқлари чапишиб кетар, яна куч тўплаб олдинга интиларди. Бийдай дала. Мажоли қуриди. Бор кучини йиғиб, олдинга талпинди, сўнг йиқилди...

У кўзини аранг очганида хира чироқ ёритиб турган пахса деворни кўрди, тикилди. Қардаглигини эслаб олди. Оёғидан иссиқ ўтиб, бада-ни қақшаб оғрий бошлади. Бошини зўрга кўтарди.

— Кўзгалманг, ука, — деди увадаси чиқиб кетган чопон кийган ўрта ёшли киши, сўнг сандалнинг эски қўрасини унинг елкасига ёпиб қўйди. — Тиркичлик экан, кўшини қишлоқдан озроқ бугдой олиб, кеча қолиб кетдим. Эшак кургур тайсаллаб, йўлнинг ўртасида тўхтаб қолди, десангиз. Яхшиям пайқадим, қор остида хушингизни йўқотган экансиз. Бир амаллаб уйга олиб келдим. Момонгиз сандалга чўғ солди, исиб қоласиз. Мана, сувдан ичинг. Ҳай, давлат ишида юрсангиз ҳам, ёлғиз бўлманг-да. Қашқирлар учраса нима бўларди, йиртиқлар ҳозир изгани-изгани, ҳаммаси оч. Ота-онангиз юрагини ҳовучлаб ўтиргандир...

— Раҳмат амаки... яхшилигингизни унутмайман... У ҳозир орамизда йўқ, аммо бутун умрини эл хизматида ўтказган, шогирдлари, ўғил-қизларига ҳаётни севишини, курашини, оруз қилишини ўргатган, қутлуқ ишлари ҳамон яшаётган бир инсон чеккан захматлардан бир лаъва халос...

Уруғи пишган, танаси чайир ёвойи ўтга урилган ўроқ сирпалиб қўлга теги. Утни тутамлаган бош бармоғи аввал қаттиқ оғриди, кейин тизиллаб қон оқа бошлади.

— Акажон, қўлингизни ёмон кесибсиз, — деди кўрқиб кетган 6-7 ёшли болакай чопқиллаб келиб. — Шунча ўргангизлар, кетайлик, энамаг қирда ўт оз экан дейман... — Кўрқма, менга ҳеч нарса бўлган йўқ, — укасидан 4-5 ёш катта ўмир қўлагини йиртиб ўроқ кесган бармоғини танғиб боғлади. — Молларга етмайди, яна ўрайлик. Сен тўдалаб, бойлайвер, хайми?

Ўроқ кесган бармоғи лўққиллаб огривса-да, ўмир яна қўлга ўроқ олди ва энди эҳтиёт бўлиб ўт ўра бошлади. Йиғилганларини арқонлаб қўшбоғ қилди. Ҳўлба юрган эшакни арқ ичига киргазиб, устига хуржундай ортоқ қилиб ташлади. Икки боғ ўтинг ўртасига бир амаллаб укасини кўтариб ўтқазди. Узи қолганларини боғлаб елкасига олди.

... Бу воқеа уруш тугаб, одамлар сал эркин нафас олаётган кезларда юз берган экан. Бу хижоани меҳнат фахрийси, бир кам саксон ёшдаги, асли касби муҳандис бўлган, масъул вазифаларда ишлаган Хурсанд бобо Тайлоқов айтиб берди. Кўпдан буён ҳаёт йўлини ибратли ишлари билан беаган Жавли ака Жўраев ҳақида ёднома ёзмаган, деб юрганим учун фикрим ёришди. У кишининг болалиги ҳақида тасаввурим бойиди.

Жавли ака билан илк танишганимни ҳам эслайман. Саксонинчи йилларнинг ўрталари эдим-ей, Чироқидан фуқароларга руякат

асосида бериладиган енгил машина тақдиротидаги тартиб бузилгани ҳақида шикоят тушган эди. Ушанда вилоят газетасида ишларим тезда масалани ўрганишни менга топширишди. Халқ депутатлари Чироқчи туман кенгаши раисининг биринчи ўринбосари бўлиб ишлаётган Жовли ака Жўраев масалани тезда ҳал қилди, енгил машина олишга нават кутаётганлар рози бўлишди. Одамлар кўнглига йўл топаётган бу кишини ўшанда эслаб қолгандим. Кейин ҳам бир неча бор қуришдик.

Утган йили айна баҳорда Чия-лига бордим. Битта эмас, ўнлаб қишлоқларни билраштираган, туя ўрқачидек қир, адирларда ҳозир олтими мингдан ошиқ аҳоли истиқомат қиляпти. Худуди Анджион вилоятидан 15 гектар катта бўлган, аҳолиси 450 минг кишидан ошаётган Чироқчи туманининг кичгина Чувиллоқ қишлоғида Жовли ака тававаллуд тоғлар экан. Болалиги оғир кечади. Жуда ёш пайтида ота-онасидан айрилиб, етим бўлиб қолади.

Уни турмушга чиққан Майрам опаси бағрига олиб, кўнглини ўқитмасликка тиришади. Ёши улуг икхита акаси ҳам қўлдан келгунча йўқлаб туришади. Почаси — Тайлоқ бобо бағри кенг йисон эди, бир бурда нонини ундан аямай, фарзандлари қарори унлайтира бошлади. Бу орада уруш бошланади, турмуш кечириб оғирлашади. Ҳали ўн ёшдан ошмаган Жавли опасининг хонадонига оғирлиги тушмаслиги учун қирларга чиқиб ўт ўради, хашак ташийди, тезак қурилади. Тагин анча узоқ қишлоқдаги мактабга қатнайд.

— Жавли Жўраев онамнинг укаси, менинг тоғам бўлади, — эслайди меҳнат фахрийси Хурсанд бобо Тайлоқов. — Мендан 4-5 ёш катта, изидан доим эргашиб юраддим. Чиллик уйинига уста эди. Кучи кўп, кураш тушганда унча-бунчага буй эгмасди. Қўлидан китоб тушмасди. Кейин ота-онамнинг розилиги билан Самарқанддаги Ўрта Осиё университетининг тил ва адабиёт факультетида ўқишга кирди.

— Чироқчи билан Самарқанднинг ўртаси жуда узоқ, — дейман Хурсанд бобога. — Уша йилларда йўл ҳам яхши бўлмаган, транспортни айтиб ўтмайлик... — Рост айтасиз, — хўрсинади Хурсанд бобо. — Жавли акам Жом қишлоғи орқали ўтган йўлдан гоҳ пийда, гоҳ от-эшак аравага илашиб Самарқандга қатнаган. Қирқинчи йилларнинг бошида Китоб тумани билан Самарқандни боғловчи Тактакорона дово йўли қурилади. Жавли акам оғир дово йўлидан юк машиналарига илашиб қатнаб юрган. Баъзан таътилга келмас, тиркичлик учун тўрт-беш сўм ишлаб топарди...

Ҳа, уша йилларда ўқиш ўта машаққатли бўлган. Эллагинчи йилларнинг ўртасида университетни битириб, туманга келган Жавли ака илк қалдирғочлардан эди. Олий ихтисосли муаллимларга зор эди мактаблар. Ёш муаллим ўзини аямай бир неча мактабда ишлади. Қишлоқларга пойи-пийда қатнаб, қўпинча ўша жойларда тунаб қолади. Орадан бирмунча вақт ўтган, уйланади. Илмий муаллимни туман халқ маорифига ишга олишади. Натيجала ёш оила туман марказига кўчиб, ижара уйда туришади. Кейин

қариндош-уруғларнинг ёрдами билан пахсадан икки хона уй қуриб, шу жойга қўнишади. Қишлоқдан узилмайди — опаси почаси, акалари, жианларини ҳаммиса йўқлаб туради.

Уша йилларда иқтидорли ходимлар етишмасди. Улкан худудга эга бўлган Чироқчи депараси Яккабоғ тумани таркибиде эди. Олтимиинчи йилларнинг бошида Жовли акани Яккабоғ туман Фирқа қўмитаси назорат қилиб борар эди. Рости, бу соҳалардаги етишмовчиликлари у ишидан яхши билладиган одам йўқ эди. Шунинг учун ҳам ҳукумат қарори лойиҳасини тайёрлаш, унда кўзда тутилган кенг қамровли ишларни амалга ошириш

ларига айтиб берган экан, мен ҳам эшитдим.

...Олтимиинчи йилларнинг ўрталари, декабрь ойининг бошлари экан. Жавли акага Чироқчи туманининг Самарқанд вилоятига туташ қишлоқларида шугорланган ерлар, экинларни кўриб келиш топширилди. Яна дала бошига гўнг чиқариш ҳам назорат қилиши керак экан — чуқки тартиб ва талаб жуда қаттиқ бўлган. Туш пайти Чироқчи қўргонидан йўлга чиққан Жавли ака пийда юриб, кўп қишлоқларда бўлади, одамлар билан дала бошига чиқади, кузги гаппалдан хабар олади.

Қиш кунлари бир тутам. Усти юпун, кун совуқ. Тез қоронғу тушди. Адирлар орасидаги катта йўлга чиққанда, атрофни қор қўраси қоплаб олади. Оёқлари зиркирар, яна куч тўплаб олдинга интиларди. Тун қоронғусида бирорта чироқ кўринмасди. Муноиб кетарди, аммо ўжарлик билан олдинга интилар, холдан роса тойланди. Атроф бийдай дала. Бор кучини йиғиб олдинга интиди. Сўнг қалин қор қоплаган йўлга йиқилди...

Эрталаб аранг уйгонди. Уя бекаси пишириб берган иссиқ тайлани ичиб, ҳаётини сақлаб қолган амакига миннатдорлик билдирди ва йўлга отланди. Бундай машаққатли кунлар кўп бўлди.

Орадан анча вақт ўтиб, Чироқчи туман бўлди. Жавли ака туманда масъул вазифада ишлади. Кейин уни халқ депутатлари туман кенгашига ишга ўтказишади. Орадан сал ўтиб, "Эскианхор қурилиш" трестига қарашли тумандаги кўча ташкилотни бошқара бошлади. Ўнлаб бунёдкорлик ишларининг бошида турди. Айниқса, Самарқанднинг Даргом сойидан сув келтирадиган Сандақ канали қурилиши ҳаётида ўчмас из қолдиради. Бу улкан анхор ҳозир ҳам туманинг хайдаладиган ерларига сув узатиб берапти. Икки-уч йилдан кейин Жавли ака яна

туман ижроя қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари вазифасига тайинланиб, узоқ йиллар меҳнат қилады.

Жавли аканин шогирдлари жуда кўп. Шулардан бири Маҳмарасул Туркманов эди. Олий маълумотли ўзбек тили ва адабиёти ўқувчиси Маҳмарасул ака ҳозир 82 ёшда. Анча йил туман ижро қўмитасида масъул котиб бўлиб, Жавли ака билан бирга ишлаган.

— Маҳмарасул ака, тўксон тўққизинчи йилнинг ўнинчи ноябрини эслайсизми? — сўрайман ундан. — Республика Олий кенгашига сайлов арафасида Биринчи Президентимиз туманга келиб фаоллар билан учрашган, истиқбол режаларини баён қилган эди.

— Кечагидек эсимда, — жонланади Маҳмарасул ака. — Мамлакатимизнинг раҳбари вилоятдаги кўплаб туманлардан 30-40 йил ривожланишдан ортда қолган Чироқчини кўтариш ҳақида гапирганиди. Сал ўтмай Чироқчи ва Деҳқонobod туманларини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш юзасидан ҳукуматнинг алоҳида қарори чиқди. Жавли ака ўша йилларда туман ижроия қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари сифатида мактаблар, тиббиёт хизмати, маданият, маший соҳаларни назорат қилиб борар эди. Рости, бу соҳалардаги етишмовчиликлари у ишидан яхши билладиган одам йўқ эди. Шунинг учун ҳам ҳукумат қарори лойиҳасини тайёрлаш, унда кўзда тутилган кенг қамровли ишларни амалга ошириш

хабар олиб кетарди. Мана, энди ҳукумат қарори билан ўша ва бошқа қишлоқларда савдо дўконлари мактаб, стадионлар қурилади. Жавли ака ўша қурилишларни ахиригача назорат қилиб, одамларнинг дуо-сини олади...

Жавли ака ўтган кунларни унутмас, аммо эртанги кун талабини қалбдан хис қилар, шогирдлари, фарзандларини машаққатли ишларга йўналтиради. Садоқатли умр йўлдоши Баҳор ая билан 3 ўғил ва 4 қизни улгайтириб, барчасининг олий маълумотли бўлишига имкон яратиб беришди. Ҳаётда кўп ҳақ-сизликларга дуч келгани тўғрисида тўғри ўғли Шуҳратжон хўжўшон бўлишини истарди. Шуҳратжон ота ишончини оқлади — Тошкент юридик институтини битириб, прокуратура, адлия органларида ишлади. Ҳозир тажрибали адвокат.

— Еттинчи синфда ўқирдим, — эслайди набириси — Шуҳратжоннинг ўғли, ҳозир Қашқадарё вилоят терроризм ва экстремизмга қарши кураш бошқармасига қарашли тоғли ва чегара худудларидаги ишларни мувофиқлаштириш бўлими бошлиғи, подполковник Бекзод Жўраев. — Мактабда футбол ўйнагандиқ, битта шеригим атайлаб чил бериб, ёмон йиқитди. Жанжаллашдик, сўнг унга йиғлаб келдим. Шунда бобомнинг: "Сен милиция ходими бўлмоқчисан. Аммо чиникмасанг, эсли, ҳушли бўлмасанг, ниятингга етолмайсан", деган сўзлари хеч қачон ҳаёлимдан ўчмайди. Шундан кейин мактабда катта болалар билан ёқалашсақда,

Деҳқон ўғлининг тафти, ернинг беқиёс бўйи келиб турган тарвузларни тўйиб — тўйиб ҳидлар, кейин тилимлашга берарди. Шундай ноз — неъматларни ато қилган Парвардигорга шукроналар айттарди. Агар ноннинг увоғи ерга тушганини кўрса, кўзига суртиб оларди. Уруш ва ундан кейинги қазатчилик йиллари азобларини фарзандларига бот — бот сўзлаб берарди.

...Олтимиинчи йилларнинг ўрталари, декабрь ойининг бошлари экан. Жавли акага Чироқчи туманининг Самарқанд вилоятига туташ қишлоқларида шугорланган ерлар, экинларни кўриб келиш топширилди. Яна дала бошига гўнг чиқариш ҳам назорат қилиши керак экан — чуқки тартиб ва талаб жуда қаттиқ бўлган. Туш пайти Чироқчи қўргонидан йўлга чиққан Жавли ака пийда юриб, кўп қишлоқларда бўлади, одамлар билан дала бошига чиқади, кузги гаппалдан хабар олади.

Қиш кунлари бир тутам. Усти юпун, кун совуқ. Тез қоронғу тушди. Адирлар орасидаги катта йўлга чиққанда, атрофни қор қўраси қоплаб олади. Оёқлари зиркирар, яна куч тўплаб олдинга интиларди. Тун қоронғусида бирорта чироқ кўринмасди. Муноиб кетарди, аммо ўжарлик билан олдинга интилар, холдан роса тойланди. Атроф бийдай дала. Бор кучини йиғиб олдинга интиди. Сўнг қалин қор қоплаган йўлга йиқилди...

Эрталаб аранг уйгонди. Уя бекаси пишириб берган иссиқ тайлани ичиб, ҳаётини сақлаб қолган амакига миннатдорлик билдирди ва йўлга отланди. Бундай машаққатли кунлар кўп бўлди.

Орадан анча вақт ўтиб, Чироқчи туман бўлди. Жавли ака туманда масъул вазифада ишлади. Кейин уни халқ депутатлари туман кенгашига ишга ўтказишади. Орадан сал ўтиб, "Эскианхор қурилиш" трестига қарашли тумандаги кўча ташкилотни бошқара бошлади. Ўнлаб бунёдкорлик ишларининг бошида турди. Айниқса, Самарқанднинг Даргом сойидан сув келтирадиган Сандақ канали қурилиши ҳаётида ўчмас из қолдиради. Бу улкан анхор ҳозир ҳам туманинг хайдаладиган ерларига сув узатиб берапти. Икки-уч йилдан кейин Жавли ака яна

лади. Кейин анча йил тикувчилик цехини бошқарди.

— Отам адабиётта меҳр қўйган эди, — дейди Фарҳоджон. — Уйдаги кутубхонасида Абдулла Қодирий, Абдулла Орипов, Ойбек ва бошқа адибларнинг сара китоблари сақланарди. Айниқса, Навоий бобомизнинг бир ҳикматли шеърини тез-тез айтиб юрарди. Қаранг, сал унутмайман...

Мен ёддан ўқийман: **Тухум ерга кириб чечак бўлди, Кўрт жондан кечиб ипақ бўлди. Лола тухумича гайратинг йўқму?! Пилла кўртчи ҳимматинг йўқму?!**

— Эй раҳмат, худди шу, — ҳаяжонланади Фарҳод. — Мени шу тарзда тадбиркорликка қизиқтирди. Аввал Чироқчи шаҳридаги эски ошхонани сотиб олиб, таъмирладик — яхши таомхона бўлди.

— Эсимда, 2010 йилда ҳар-хил гап-сўзлар кўтарилган эди...

— Сиз ҳам эшитган экансизда, — дейди Фарҳоджон уйга толиб. — Фаолияти тугатилган Охунбобоев номли ҳўжаликнинг эски молхонасини сотиб олганимизда, "кам тўлади", деган иғво уюштирилди. Шунда отам: "Кўй, тортишма, ўртага хусумат аралашибди", деди воқеани англаб. Кейин узоқ йиллар йиққан жамғармасини қўлимга тутқазди — яна тўлов қилдик. Ҳозир чорвачилик фермер ҳўжалигимизнинг 26 гектар сўғориладиган, 50 гектар лағми ери бор. Насиб этса, зотли молларни кўпайтирамиз, қайта ишлаш кичик корхонасини ҳам кўришимиз. Бу отамнинг нияти эди. Яна 30 минг бош паррандани парвартиш қилаймиз. Утган йили "Осиё тарққийи" банкдан 971 минг АҚШ доллари миқдорда кредит олиб, икки гектар майдонда Корея давлатининг лойиҳаси асосида янги нақсончи қурдик. Ҳозиргина 200 тонна помидорни бозорга чиқардик. Ҳа-я, отамнинг маслаҳати билан алоҳида қурилиш ташкилоти тузгандик. Барча техникамиз етарли. Ўнлаб йиллик қурилишларни амалга оширдик. 2008 йилда Эскианхор ҚФЙга қарашли Шўрбозор қишлоғида қўшқаватли 270 уринли янги мактаб қуриб бердик. Отам олтимиинчи йиллардан буён бу қишлоқларга кўп бора келган экан. Мактаб ишга тушганда, отамнинг ўзлари бориб, одамлар билан дилдан суҳбатлашганди. Кейинги йилларда Шаҳриқанд шаҳрининг марказида бир канча кўп қаватли биналарни қуриб бердик. Дунёга офатдай ёйилган коронавирус тинчимизни бузган шу кунларда Президентимиз саъй-харақати, кўрган чора-тадбирлари тўғрисида талофатсиз чикаяпмиз, эсон-омонми. Раҳбаримиз шундай мушкул кунларда ҳам тадбиркорларга қўллаб-қувватлашни яратиб бераяпти. Фақат ишлашимиз, олга интилишимиз лозим...

Жавли ака кичик ўғли Фазлиддиннинг ҳам ишбилармонлиқка мойиллигини сезган эди. Фазлиддин Қарши муҳандислик ихтисодиёти институтини сиртдан битирди. Отасининг маслаҳати билан газ ва бензин савдо шохобчасига асос солди. Кичикроқ иссиқхона қурди. Ушанда анча йил туман "Нуроний" жамғармасида ишлаган Жавли ака кеңжа ўғли Фазлиддин билан бир ҳовлида яшарди.

— Аввал бугундан гапирай, — дейди Чироқчи МФЙ Раиси, вилоят кенгаши депутаты Сулв Бердикулова. — Эл бошига иш тушса, ҳеч ким четда турмайди. От ўрнини той босади, дейдилар. Оғир карантин кунларида Жавли аканин ўртанчи ўғли Фарҳоджон қўшни Янгиобод маҳалласидаги 45 кам таъминланган оиллага кўмак берди. Сел сувидан жабр кўрган сирдарёликларга катта бир новосони сўйиб, гўштини етказди. Кеңжаси Фазлиддин ма-

юйга келиб айтмайдиган бўлдим. Олий милиция мактабиде ўқидим, бобом насихатларига амал қилиб, тиришиб ишлаяман. Булимамиз Шаҳриқанд, Китоб, Яккабоғ туманларининг тоғли худудларидан тортиб, Қарши қўлидаги Нишон туманининг кенгликларидеги чегараларга чўзилган. Айниқса, коронавирус тарқалиб, карантин жорий этилган кунларда бўлишимиз ҳолими фалол хизмат қилишди, алоҳида ҳам кўмак беришди. Мен узоқ чегара туманларида бўлар эканман, бобомнинг "эл-юртинга хаммиса содиқ бўл", деган ўғитларини қалбимда сақлайман...

Кеңжа ўғил — Фазлиддиннинг Россиянинг Москва шаҳридаги агроиктисодий институтиде сиртдан таълим олаётган ўғли Нурбек "Бобомга ўхшашини истайман", дейди. Фарҳоднинг ўғиллари — олий ихтисосли иқтисодчилар Нурсултон ва Нурисломга бобомнинг ўзи сўйиб исм қўйган, келажакини башорат қилганди, ҳар иккаласи отасининг ёнига кириб, тадбиркор бўлишди. Жавли ака хаммиса "Тадбиркор эли бокани", деб ўқитарди. Кўкдада ва Чиял кенгликлариде пенка остида эртаги тарвуз етиштириш истиқболини қара билган, кўларнинг маслаҳатгўйи эди. Уни иззат қилган деҳқонлар эрта баҳорда пишган тарвуздан манзират қилиб олиб келишганда, уларнинг олдида, дилбатта, дастурхон ёзарди. Деҳқон қўлининг тафти, ернинг беқиёс бўйи келиб турган тарвузларни тўйиб-тўйиб ҳидлар, кейин тилимлашга берарди. Шундай ноз-неъматларни ато қилган Парвардигорга шукроналар айттарди. Агар ноннинг увоғи ерга тушганини кўрса, кўзига суртиб оларди. Уруш ва ундан кейинги қазатчилик йиллари азобларини фарзандларига бот-бот сўзлаб берарди. Иккинчи ўғли Фарҳоджон Самарқанд кооператив институтини битириб, туман савдо ташкилотиде товаршуно-технолог бўлиб иш-

лабди. Кейин анча йил тикувчилик цехини бошқарди.

— Отам адабиётта меҳр қўйган эди, — дейди Фарҳоджон. — Уйдаги кутубхонасида Абдулла Қодирий, Абдулла Орипов, Ойбек ва бошқа адибларнинг сара китоблари сақланарди. Айниқса, Навоий бобомизнинг бир ҳикматли шеърини тез-тез айтиб юрарди. Қаранг, сал унутмайман...

Мен ёддан ўқийман: **Тухум ерга кириб чечак бўлди, Кўрт жондан кечиб ипақ бўлди. Лола тухумича гайратинг йўқму?! Пилла кўртчи ҳимматинг йўқму?!**

— Эй раҳмат, худди шу, — ҳаяжонланади Фарҳод. — Мени шу тарзда тадбиркорликка қизиқтирди. Аввал Чироқчи шаҳридаги эски ошхонани сотиб олиб, таъмирладик — яхши таомхона бўлди.

— Эсимда, 2010 йилда ҳар-хил гап-сўзлар кўтарилган эди...

— Сиз ҳам эшитган экансизда, — дейди Фарҳоджон уйга толиб. — Фаолияти тугатилган Охунбобоев номли ҳўжаликнинг эски молхонасини сотиб олганимизда, "кам тўлади", деган иғво уюштирилди. Шунда отам: "Кўй, тортишма, ўртага хусумат аралашибди", деди воқеани англаб. Кейин узоқ йиллар йиққан жамғармасини қўлимга тутқазди — яна тўлов қилдик. Ҳозир чорвачилик фермер ҳўжалигимизнинг 26 гектар сўғориладиган, 50 гектар лағми ери бор. Насиб этса, зотли молларни кўпайтирамиз, қайта ишлаш кичик корхонасини ҳам кўришимиз. Бу отамнинг нияти эди. Яна 30 минг бош паррандани парвартиш қилаймиз. Утган йили "Осиё тарққийи" банкдан 971 минг АҚШ доллари миқдорда кредит олиб, икки гектар майдонда Корея давлатининг лойиҳаси асосида янги нақсончи қурдик. Ҳозиргина 200 тонна помидорни бозорга чиқардик. Ҳа-я, отамнинг маслаҳати билан алоҳида қурилиш ташкилоти тузгандик. Барча техникамиз етарли. Ўнлаб йиллик қурилишларни амалга оширдик. 2008 йилда Эскианхор ҚФЙга қарашли Шўрбозор қишлоғида қўшқаватли 270 уринли янги мактаб қуриб бердик. Отам олтимиинчи йиллардан буён бу қишлоқларга кўп бора келган экан. Мактаб ишга тушганда, отамнинг ўзлари бориб, одамлар билан дилдан суҳбатлашганди. Кейинги йилларда Шаҳриқанд шаҳрининг марказида бир канча кўп қаватли биналарни қуриб бердик. Дунёга офатдай ёйилган коронавирус тинчимизни бузган шу кунларда Президентимиз саъй-харақати, кўрган чора-тадбирлари тўғрисида талофатсиз чикаяпмиз, эсон-омонми. Раҳбаримиз шундай мушкул кунларда ҳам тадбиркорларга қўллаб-қувватлашни яратиб бераяпти. Фақат ишлашимиз, олга интилишимиз лозим...

Жавли ака кичик ўғли Фазлиддиннинг ҳам ишбилармонлиқка мойиллигини сезган эди. Фазлиддин Қарши муҳандислик ихтисодиёти институтини сиртдан битирди. Отасининг маслаҳати билан газ ва бензин савдо шохобчасига асос солди. Кичикроқ иссиқхона қурди. Ушанда анча йил туман "Нуроний" жамғармасида ишлаган Жавли ака кеңжа ўғли Фазлиддин билан бир ҳовлида яшарди.

— Аввал бугундан гапирай, — дейди Чироқчи МФЙ Раиси, вилоят кенгаши депутаты Сулв Бердикулова. — Эл бошига иш тушса, ҳеч ким четда турмайди. От ўрнини той босади, дейдилар. Оғир карантин кунларида Жавли аканин ўртанчи ўғли Фарҳоджон қўшни Янгиобод маҳалласидаги 45 кам таъминланган оиллага кўмак берди. Сел сувидан жабр кўрган сирдарёликларга катта бир новосони сўйиб, гўштини етказди. Кеңжаси Фазлиддин ма-

юйга келиб айтмайдиган бўлдим. Олий милиция мактабиде ўқидим, бобом насихатларига амал қилиб, тиришиб ишлаяман. Булимамиз Шаҳриқанд, Китоб, Яккабоғ туманларининг тоғли худудларидан тортиб, Қарши қўлидаги Нишон туманининг кенгликларидеги чегараларга чўзилган. Айниқса, коронавирус тарқалиб, карантин жорий этилган кунларда бўлишимиз ҳолими фалол хизмат қилишди, алоҳида ҳам кўмак беришди. Мен узоқ чегара туманларида бўлар эканман, бобомнинг "эл-юртинга хаммиса содиқ бўл", деган ўғитларини қалбимда сақлайман...

Кеңжа ўғил — Фазлиддиннинг Россиянинг Москва шаҳридаги агроиктисодий институтиде сиртдан таълим олаётган ўғли Нурбек "Бобомга ўхшашини истайман", дейди. Фарҳоднинг ўғиллари — олий ихтисосли иқтисодчилар Нурсултон ва Нурисломга бобомнинг ўзи сўйиб исм қўйган, келажакини башорат қилганди, ҳар иккаласи отасининг ёнига кириб, тадбиркор бўлишди. Жавли ака хаммиса "Тадбиркор эли бокани", деб ўқитарди. Кўкдада ва Чиял кенгликлариде пенка остида эртаги тарвуз етиштириш истиқболини қара билган, кўларнинг маслаҳатгўйи эди. Уни иззат қилган деҳқонлар эрта баҳорда пишган тарвуздан манзират қилиб олиб келишганда, уларнинг олдида, дилбатта, дастурхон ёзарди. Деҳқон қўлининг тафти, ернинг беқиёс бўйи келиб турган тарвузларни тўйиб-тўйиб ҳидлар, кейин тилимлаш

